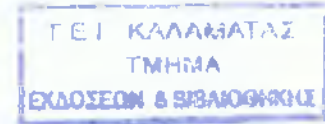

Α.Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ»

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΔΑΛΑΚΛΙΔΟΥ ΤΡΙΑΔΑ, ΑΜ: 2004291

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΜΑΥΡΙΔΟΓΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2011

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα σε αυτό το σημείο να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή μου **κ. Γεώργιο Μαυριδόγλου** για την πολύτιμη καθοδήγησή, για τη συνεργασία και τις γνώσεις που μου προσέφερε.

Επίσης, νιώθω την υποχρέωση να απευθύνω τις πιο θερμές μου ευχαριστίες στην οικογένεια μου που με στήριξε όλα τα χρόνια της φοίτησης μου στο **Α.Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ**.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη ασχολείται με τις δημογραφικές εξελίξεις του μουσουλμανικού και του μη μουσουλμανικού πληθυσμού στη Θράκη.

Αρχικά, παρουσιάζονται τα οικονομικά, γεωγραφικά και πληθυσμιακά στοιχεία των νομών Ξάνθης, Έβρου και Ροδόπης. Ακολουθεί η ιστορική ανασκόπηση της Θράκης από την απελευθέρωση έως και σήμερα και, επίσης, αναλύεται η μουσουλμανική μειονότητα.

Επιπρόσθετα, αναλύονται τα στοιχεία της έρευνας και η σχηματική τους απεικόνιση. Ενώ, τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την τρέχουσα μελέτη.

Τα πιο σημαντικά συμπεράσματα είναι ότι παρατηρείται μια μείωση στον πληθυσμό των μουσουλμάνων που έμειναν στη Θράκη μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης σε σχέση με πριν.

Παράλληλα, μέσα από τα στοιχεία των απογραφών των περιόδων 1928, 1951 και 2001, προκύπτει το συμπέρασμα ότι το ποσοστό του μουσουλμανικού πληθυσμού στο νομό Έβρου μειώνεται σταδιακά από το 10,29 % στο 6,25 %. Ενώ, αντίθετα, τα ποσοστά της μουσουλμανικής μειονότητας που διαμένει στους νομούς Ξάνθης και Ροδόπης παρουσιάζουν σημαντική αύξηση.

Τέλος, μέσα από την εξέλιξη του πληθυσμού και των τριών νομών την περίοδο μεταξύ 1981 και 1991 παρατηρείται μια μείωση του πληθυσμού στο νομό Έβρου και Ροδόπης, ενώ, αντίθετα στο νομό Ξάνθης παρατηρείται αύξηση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	iii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	2
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	2
1.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	2
1.1.1 Νομός Έβρου	6
1.1.2 Νομός Ροδόπης	6
1.1.3 Νομός Ξάνθης	7
1.1.4 Πληθυσμιακά Στοιχεία	7
1.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	8
1.2.1 Τουρισμός	9
1.2.2 Γεωργία	9
1.2.3 Κτηνοτροφία	9
1.2.4 Βιομηχανία	10
1.2.5 Νομός Έβρου	11
1.2.6 Νομός Ροδόπης	11
1.2.7 Νομός Ξάνθης	12
1.2.8 Οικονομικά στοιχεία της μειονότητας	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	16
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ	16
ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ	16
(από την απελευθέρωση έως και σήμερα)	16
2.1 Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ	16
2.2 ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΕΩΣ ΤΟΝ 21 ^ο ΑΙΩΝΑ	24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	29
ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΗ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ.....	29
3.1 Τουρκογενείς.....	31
3.2 Αθίγγανοι	31
3.3 Πομάκοι	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	33
ΕΡΕΥΝΑ.....	33
4.1 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Δ. ΘΡΑΚΗΣ	33
4.2 ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	35
4.3 ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ Δ. ΘΡΑΚΗΣ	47
4.3.1 Εξέλιξη πληθυσμού του νομού Ξάνθης.....	47
4.3.2 Εξέλιξη πληθυσμού του νομού Ροδόπης	48
4.3.3 Εξέλιξη πληθυσμού του νομού Έβρου	49
4.4 ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ Δ. ΘΡΑΚΗΣ 1971 - 1991	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	60
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	60
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	62

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα μελέτη ερευνώνται οι δημογραφικές εξελίξεις του μουσουλμανικού και του μη μουσουλμανικού πληθυσμού στη Θράκη. Μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση συλλέγονται στοιχεία σχετικά με το μουσουλμανικό ζήτημα στη Θράκη και παρουσιάζεται αναλυτικά η πληθυσμιακή εξέλιξη των μουσουλμάνων και των Ελλήνων στην περιοχή.

Αναλυτικά, η παρούσα μελέτη ξεδιπλώνεται σε πέντε κεφάλαια που αποτελούν το θεωρητικό κομμάτι της εργασίας και ένα κεφάλαιο έρευνας. Ωστόσο, αξίζει να επισημάνουμε ότι η έρευνα δεν έγινε με τη χρήση ερωτηματολογίου, αλλά στηρίζεται σε πληροφορίες και στοιχεία που συλλέχθηκαν από την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία και από διάφορες άλλες βιβλιογραφικές και ηλεκτρονικές πηγές.

Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο αναλύονται τα γεωγραφικά, πληθυσμιακά τα και οικονομικά στοιχεία της Θράκης, όσον αφορά τον τουρισμό, τη γεωργία, την κτηνοτροφία και τη βιομηχανία. Επιπλέον, δίδονται διάφορα οικονομικά στοιχεία και για τους τρεις νομούς καθώς και για τη μουσουλμανική μειονότητα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται η ιστορική αναδρομή της Θράκης από την απελευθέρωση μέχρι και σήμερα.

Στο κεφάλαιο 3, παρουσιάζεται αναλυτικά η μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης, η οποία διακρίνεται σε Τουρκογενείς, Αθίγγανους και Πομάκους, παρέχοντας πληθυσμιακά στοιχεία.

Στο τέταρτο κεφάλαιο ακολουθεί η έρευνα η οποία παρουσιάζει την εξελικτική πορεία του μουσουλμανικού και μη στοιχείου από το 1910 μέχρι και σήμερα. Κατόπιν, στο κεφάλαιο 5, παρουσιάζονται τα κυριότερα συμπεράσματα και, τέλος, ακολουθούν οι βιβλιογραφικές και ηλεκτρονικές πηγές της τρέχουσας μελέτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει εκτενής παρουσίαση των οικονομικών, γεωγραφικών και πληθυσμιακών στοιχείων της Δυτικής Θράκης.

1.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η Θράκη έχει έκταση 8,578 τετραγωνικά χιλιόμετρα και περιβάλλεται από την οροσειρά του Αίμου στο Βορρά, από τον Ελλήσποντο, την Προποντίδα και το Θρακικό Πέλαγος στο Νότο, από τον Εύξεινο Πόντο στην Ανατολή και από τον ποταμό Νέστο στη Δύση. Η διαίρεση αυτή είναι καθαρά γεωφυσική, καθώς πολιτικά η Θράκη είναι τεμαχισμένη σε τρία κομμάτια, που το καθένα ανήκει σε έναν από τους τρεις γείτονες της περιοχής (Καρζής, 2002):

- ✓ στους Έλληνες η δυτική
- ✓ στους Τούρκους η ανατολική
- ✓ στους Βούλγαρους το βόρειο κομμάτι, γνωστή και ως Ανατολική Ρωμυλία.

Η Δυτική Θράκη αποτελεί, μαζί με την Ανατολική Μακεδονία, ιδιαίτερη διοικητική περιφέρεια του ελληνικού κράτους με πρωτεύουσα την Κομοτηνή. Διαιρείται σε τρεις νομούς:

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

- Ξάνθη με πρωτεύουσα την Ξάνθη
- Ροδόπη με πρωτεύουσα την Κομοτηνή
- Έβρος με πρωτεύουσα την Αλεξανδρούπολη.

Το δίκτυο των αστικών και ημιαστικών κέντρων της περιοχής συμπληρώνουν οι μικρές πόλεις της Ορεστιάδας, του Διδυμοτείχου, του Σουφλίου, των Φερών, του Ιάσμου και των Σαπών. Τέλος στο νομό Έβρου ανήκει διοικητικά και το νησί της Σαμοθράκης.

Συνορεύει προς Ανατολικά με την ευρωπαϊκή Τουρκία (ανατολική Θράκη). Φυσικό σύνορο σ' αυτήν την κατεύθυνση αποτελεί ο ποταμός Έβρος με τα 203 χιλιόμετρα στο ελληνικό έδαφος. Προς τα δυτικά ο ποταμός Νέστος, χωρίζει τη Θράκη από την Ανατολική Μακεδονία, ενώ στα βόρεια η οροσειρά της Ροδόπης χωρίζει τη Θράκη από τη Βουλγαρία. Από τη μεριά του νότου βρέχεται από το βόρειο Αιγαίο, το ονομαζόμενο Θρακικό πέλαγος.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Πηγή: <http://nationalpride.wordpress.com/>

Εικόνα 1.1: χάρτης της Δυτικής Θράκης

Στην Ελληνική Θράκη βρίσκονται σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι (Αβδηρα, Μαρώνεια, Μεσημβρία, Σαμοθράκη κτλ.) καθώς και εξαιρετικής σημασίας υδροβιότοποι, όπως το δέλτα των ποταμών Νέστου και Έβρου και η λιμνοθάλασσα της Βιστωνίδας, οι οποίοι προστατεύονται από διεθνείς συνθήκες και οργανισμούς. Τέλος, στη Θράκη βρίσκεται και ένας από τους πιο σημαντικούς εθνικούς δρυμούς της Ελλάδας, το δάσος της Δαδιάς, στον οποίο ζουν προστατευμένα είδη αρπακτικών πτηνών, από τα σπανιότερα στην Ευρώπη.

Το έδαφος της χώρας είναι κατά μεγάλο μέρος πεδινό με λίγα μόνο ορεινά συγκροτήματα που ανάμεσά τους δεσπόζει το συγκρότημα της Ροδόπης. Η οροσειρά αυτή αποτελεί και το φυσικό σύνορο μεταξύ της Ελλάδας και της Βουλγαρίας. Στην Ελλάδα ανήκει και η ψηλότερη κορυφή του όρους, η Καρλίκ Βαλκάν με ύψος 1844 μέτρα Στην οροσειρά αυτή ανήκουν επίσης και τα όρη Κουσλάρ, Τοκαντζίκ και

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Καρτάλ. Στη νότια πλευρά επίσης του νομού Ροδόπης υψώνεται το χαμηλότερο όρος Τσमारος (700 μ.). Επίσης στην ορεινή Σαμοθράκη υψώνεται το όρος Φεγγάρι με 1800 μ. ύψος.

Αξιόλογες πεδιάδες της περιοχής είναι η πεδιάδα της Ξάνθης που καταλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα του νομού Ξάνθης, της Κομοτηνής που καταλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα του νομού Ροδόπης καθώς και αυτή που βρίσκεται στο νομό Έβρου, που πλαταίνει περισσότερο στην περιοχή της Ορεστιάδας.

Οι πεδιάδες αυτές είναι εύφορες, καθώς ποτίζονται από τα νερά που κατεβάζουν οι ποταμοί Νέστος και Έβρος και ο μεγάλος παραπόταμος του Έβρου, Άρδας.

Επιπλέον, μικρές λίμνες σχηματίζονται από τους χείμαρρους και συγκεκριμένα η λίμνη του Ακάκιου ή Ισμαρίς η οποία σχηματίζεται από τα νερά του χειμάρρου Μπουλκουστά Ντερέ, ενώ στον όρμο του Πόρτο Λάγο σχηματίζεται η γεμάτη από ψάρια λίμνη ή λιμνοθάλασσα Βιστωνίδα με έκταση 47 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Το πλούσιο σε νερά οικοσύστημα της Θράκης αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την οικονομία της περιοχής. Δημιουργεί χώρους για ιχθυοτροφεία και υδροβιότοπους με ορνιθολογικό πλούτο, οι οποίοι προστατεύονται ως χώροι σπάνιας ομορφιάς με διεθνείς συμβάσεις.

Στο υπέδαφος της Θράκης βρίσκονται κοιτάσματα λιγνίτη, μεικτά θειούχα ορυκτά από σιδηροπυρίτη και γαληνίτη, χαλκού, μαγνητίτη και μαγγανίου.

Το κλίμα της Θράκης απέχει από το καθαρά μεσογειακό και μπορεί να χαρακτηριστεί ως μεσευρωπαϊκό. Οι χιονοπτώσεις στη Θράκη είναι πάρα πολύ συχνές και η θερμοκρασία τον χειμώνα κυμαίνεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα κάτω από το μηδέν, ενώ το καλοκαίρι σημειώνονται υψηλές θερμοκρασίες.

Οι εναλλαγές στις ζώνες του εδάφους από τις ακτές και τις πεδιάδες προς τα ορεινά της Θράκης, σε συνδυασμό με τις βροχοπτώσεις και τις χιονοπτώσεις, καθορίζουν και τη διαφορά στη βλάστηση, στις καλλιέργειες και κυρίως στα δάση, τα οποία καλύπτουν το 31,3% της επιφάνειας της Θράκης.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Πιο αναλυτικά, παρακάτω παραθέτουμε τα γεωγραφικά στοιχεία της Θράκης ανά νομό:

1.1.1 Νομός Έβρου

Ο νομός Έβρου είναι πεδινός κατά το μεγαλύτερο μέρος του, και παρουσιάζει ομαλό ανάγλυφο: από τα 4.242 τετραγωνικά χιλιόμετρα της επιφάνειάς του τα 424 είναι ορεινά, ενώ τα 2.578 είναι πεδινά και τα 1.240 ημιορεινά.

Το δυτικό τμήμα του νομού είναι ορεινό, ενώ το ανατολικό γίνεται περισσότερο πεδινό όσο πλησιάζουμε στην κοιλάδα του ποταμού Έβρου.

Το υπόλοιπο ορεινό και ημιορεινό τμήμα του είναι πλούσιο σε παλαιοζωικά πετρώματα, ηφαιστειακούς σχηματισμούς ηωκαινικά και θαλάσσια ιζήματα του νεογενούς.

Το βόρειο τμήμα του νομού είναι σχεδόν επίπεδο (πεδιάδα Ορεστιάδας - Διδυμοτείχου), όπως και το ανατολικό, όπου σχηματίζεται η κοιλάδα του Έβρου, που πλαταίνει καθώς ο ποταμός προχωρεί προς τα νότια, για να σχηματίσει στις εκβολές του, το λιμνοβαλτώδες δέλτα του.

1.1.2 Νομός Ροδόπης

Το βόρειο τμήμα του νομού Ροδόπης όπου βρίσκεται η οροσειρά της Ανατολικής Ροδόπης είναι ορεινό.

Αποτελείται από πεδιάδες με συνολική έκταση της τάξεως 1.000.000 στρέμματα. Βρέχεται από τη λίμνη Βιστωνίδα, η οποία καλύπτει επιφάνεια 45 τετραγωνικών χιλιομέτρων και είναι η 5η σε μέγεθος λίμνη της χώρας. Είναι μία αβαθής λίμνη και σημαντικός φυσικός τόπος, ενταγμένος στους υδροβιότοπους της συνθήκης Ramsar, όπως και τα δέλτα των δύο ποταμών και η μικρή λίμνη Μητρικού στην παραθαλάσσια περιοχή του νομού Ροδόπης.

Οι λιμνοθάλασσες είναι το κύριο χαρακτηριστικό του φυσικού χώρου στο μεγαλύτερο τμήμα της ηπειρωτικής παραλιακής ζώνης της περιφέρειας.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Αναπτύσσονται κατά συστάδες στα δέλτα των ποταμών Έβρου και Νέστου. Στα όρια των νομών Ξάνθης - Ροδόπης και κατά μήκος της παραλίας υπάρχει λιμνοθάλασσα εκατέρωθεν της λίμνης Βιστωνίδας.

Ο νομός Ροδόπης είναι παραθαλάσσιος και διαθέτει μεγάλο μήκος ακτών (περίπου 200 χιλιόμετρα.).

1.1.3 Νομός Ξάνθης

Ο νομός Ξάνθης συγκαταλέγεται μεταξύ των 5 - 6 σπουδαιότερων νομών στην Ελλάδα από δασική άποψη. Η δασοκάλυψη στον ορεινό όγκο ανέρχεται σε 616.000 στρέμματα δάσους και σε 148.000 στρέμματα μερικής δασοσκεπή.

Η θαλάσσια περιοχή και κυρίως η περιοχή του Βιστωνικού κόλπου είναι πλούσια σε αλιεύματα. Το υπέδαφος είναι πλούσιο σε ορυκτό πλούτο (μάρμαρα, γρανίτες, γραφίτη κτλ).

Επίσης, ο νομός παρουσιάζει αξιόλογα οικολογικά χαρακτηριστικά (Δέλτα Νέστου, Στενά Νέστου, Ορεινή Ροδόπη) και μεγάλη βιοποικιλότητα χλωρίδας και πανίδας και ζωντανούς παραδοσιακούς οικισμούς, ιστορικά μοναστήρια, αρχαιολογικούς χώρους, και έντονη πολιτιστική δράση.

1.1.4 Πληθυσμιακά Στοιχεία

Σήμερα στη Δυτική Θράκη κατοικούν περίπου 360.000 κάτοικοι στη Θράκη από τους οποίους 70% χριστιανοί και 30% μουσουλμάνοι. Οι περισσότεροι από τους τελευταίους κατοικούν στους νομούς Ροδόπης και Ξάνθης.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατηρούμε το συνολικό πληθυσμό και τη γεωγραφική έκταση του κάθε νομού της Δυτικής Θράκης, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ από την απογραφή του 2001.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Πίνακας 1.1: Πληθυσμός της Θράκης ανά νομό σύμφωνα με την απογραφή του 2001

ΝΟΜΟΙ	ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΣΕ ΤΕΤΡ. ΧΛΜ.	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΠΟΓΡΑΦΗ. 2001
ΞΑΝΘΗ	1.793	101.856
ΡΟΔΟΠΗ	2.543	110.828
ΕΒΡΟΣ	4.242	149.354
ΣΥΝΟΛΟ	8578	362.038

Πηγή: ΕΣΥΕ (2001)

1.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Κατά το πρόσφατο παρελθόν οι κυριότεροι κλάδοι της οικονομίας στην περιοχή της Θράκης ήταν η γεωργία και η κτηνοτροφία. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια σημαντική ανάπτυξη της βιομηχανίας και της βιοτεχνίας, αλλά και του τουρισμού. Επιπλέον, εξαιτίας της καίριας γεωγραφικής της θέσης, έχει μετατραπεί σε «πύλη» της Ευρώπης προς την Τουρκία και την Εγγύς Ανατολή, καθώς και σε σημαντικό συγκοινωνιακό κόμβο από και προς την Κεντρική Βαλκανική και τις χώρες του Εύξεινου Πόντου (Κωτούλα – Συκά, Κυμπάρης, & Χατζηβασιλείου, 2009). Οι εξελίξεις αυτές έχουν ως αποτέλεσμα την σταδιακή ανάπτυξη της περιοχής και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της.

Η περιοχή της Θράκης λόγω της θέσης της δύναται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο τόσο στον πρωτογενή τομέα όσο και στον τομέα των υπηρεσιών (για παράδειγμα εναλλακτικός τουρισμός, μεταφορές, ενέργεια κτλ).

1.2.1 Τουρισμός

Η ανάπτυξη του τουρισμού οφείλεται τόσο στους αλλοδαπούς επισκέπτες, όσο και στους Έλληνες. Παράλληλα με την ανάπτυξη του θερινού τουρισμού, άρχισε να αναπτύσσεται και ο χειμερινός, καθώς και ο τουρισμός ορεινών δραστηριοτήτων, κυρίως μετά τη δεκαετία του 1990. Σε όλες αυτές τις δεκαετίες ανάπτυξης του θερινού και χειμερινού τουρισμού, ο νομός Ροδόπης δεν κατάφερε να αναπτύξει ένα ρεύμα επισκεπτών, Ελλήνων και αλλοδαπών. Τα φυσικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά του νομού δε φαίνεται να αξιοποιήθηκαν κατάλληλα, ώστε να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και εισοδήματα. Αποτέλεσμα της παραπάνω καθυστέρησης είναι το γεγονός ότι οι τουριστικές υποδομές του νομού είναι περιορισμένες. Το σύνολο των τουριστικών καταλυμάτων ανέρχεται μόλις σε 21, κατά το έτος 2005, και αντιπροσωπεύουν σε ποσοστό το 22% των συνολικών καταλυμάτων της Θράκης,

Την περίοδο 1998 - 2005 παρατηρείται μια γενική αύξηση του αριθμού των τουριστικών καταλυμάτων και στους τρεις νομούς. Η μεγαλύτερη αύξηση σημειώνεται στον Νομό Έβρου. Αξίζει να αναφερθεί ότι ο μεγάλος αριθμός των τουριστικών καταλυμάτων του νομού Έβρου οφείλεται και στο γεγονός ότι συμπεριλαμβάνονται και τα καταλύματα που εδρεύουν στο νησί της Σαμοθράκης.

1.2.2 Γεωργία

Όσον αφορά το γεωργικό τομέα, η μεγάλη έκταση των πεδιάδων της συντέλεσαν, ώστε η Θράκη να εξελιχθεί σε κατεξοχήν γεωργική χώρα. Στην περιοχή αυτή καλλιεργούνται όλα τα είδη των δημητριακών, όσπρια, κηπουρικά και οπωροκηπευτικά προϊόντα και ιδιαίτερα μια μυρωδάτη ποικιλία καπνών τα οποία εξάγονται. Στα παράλια της φυτρώνουν ελιές και αμπέλια.

1.2.3 Κτηνοτροφία

Η κτηνοτροφία είναι πολύ αναπτυγμένη. Εκτρέφονται αρνιά, βόδια, χοίροι και πουλερικά. Επιπλέον, στα δάση της υπάρχει άφθονο κυνήγι από περαστικά πουλιά και άλλα θηράματα.

1.2.4 Βιομηχανία

Η βιομηχανία της είναι προσαρμοσμένη βασικά στη γεωργική παραγωγή. Υπάρχουν καπνεργοστάσια, σπορελαιουργεία, κλωστήρια μεταξιού και υφαντουργεία (Κουρτίδης, 2006).

Η αναπτυξιακή εικόνα που παρουσιάζει η Θράκη, με βάση τα στοιχεία που παρέχει το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και η Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος περιγράφεται παρακάτω ανά νομό και δίνοντας έμφαση στον παραγωγικό και τον επιχειρηματικό τομέα.

Ωστόσο, πριν την παροχή και την περιγραφή των διαθέσιμων οικονομικών στοιχείων, οφείλουμε να ερμηνεύσουμε εν συντομία τους όρους πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας που θα χρησιμοποιηθούν στην παρακάτω ανάλυση.

• Πρωτογενής Τομέας

Δημιουργεί αγαθά με τη μορφή που έχουν στη φύση, χωρίς ιδιαίτερη επεξεργασία, όπου τα περισσότερα παραγόμενα προϊόντα είναι ενδιάμεσα και συνήθως επαναχρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία άλλων προϊόντων. Τέτοια αγαθά μπορούν να είναι:

- ✓ Φυτικής παραγωγής (φρούτα, λαχανικά κτλ.)
- ✓ Ζωικής παραγωγής (κρέας, αυγά, μέλι κτλ.)
- ✓ Δασικής παραγωγής (ξύλα, ρετσίνι κτλ.)
- ✓ Αλιεία (ψάρια, οστρακοειδή κτλ.)

• Δευτερογενής Τομέας

Περιλαμβάνει τις δραστηριότητες επεξεργασίας (μικρή αλλαγή στη μορφή) και μεταποίησης (αλλαγή στη μορφή και τη σύσταση) των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα που καταλήγουν στην παραγωγή του τελικού προϊόντος. Ο Δευτερογενής Τομέας διακρίνεται σε:

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

- ✓ Οικοτεχνία: η παραγωγή γίνεται στο σπίτι με απλά εργαλεία.
 - ✓ Βιοτεχνία: η παραγωγή γίνεται σε εργαστήρια με λίγα μηχανήματα και μικρό αριθμός εργαζομένων.
 - ✓ Βιομηχανία: η παραγωγή γίνεται σε εργοστάσια, χρησιμοποιούνται πολλά μηχανήματα, πολλοί εργαζόμενοι, τυποποίηση προϊόντων, μαζική παραγωγή.
- **Τριτογενής Τομέας ή Τομέας των Υπηρεσιών**
Περιλαμβάνεται η παραγωγή υπηρεσιών (μεταφορές, επικοινωνίες, διαφήμιση, τραπεζικές εργασίες, ψυχαγωγία κτλ.)

1.2.5 Νομός Έβρου

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα στοιχεία της Ετήσιας Βιομηχανικής Έρευνας της ΕΣΥΕ, ο νομός Έβρου παράγει σε ποσοστό το 1,2% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) της χώρας, από το οποίο το 23% προέρχεται από τη γεωργία.

Στη μεταποίηση αναλογεί το 11,8% του προϊόντος του νομού (στοιχεία 2001) και εκεί παράγεται το 1,3% της συνολικής μεταποιητικής παραγωγής της χώρας. Επιπρόσθετα, στις επιχειρήσεις του νομού αναλογεί το 1,4% των συνολικών επενδύσεων των βιομηχανικών επιχειρήσεων της χώρας τη διετία 2000-2001.

Θεωρείται η 2η παραγωγός περιοχή σιταριού της χώρας, με 9% επί της συνολικής παραγωγής του 2003. Η επιβατική κίνηση του αεροδρομίου της Αλεξανδρούπολης το 2003 αυξήθηκε κατά 3,8%, Η εμπορευματική κίνηση στο λιμάνι το 2003 αυξήθηκε κατά 5,6% στις 587 χιλιάδες τόνους.

1.2.6 Νομός Ροδόπης

Ο νομός Ροδόπης παράγει το 0,6% του ΑΕΠ της Ελλάδας. Στη γεωργία αναλογεί το 3% του προϊόντος του νομού το 2001, ποσοστό που θεωρείται ως η 5η

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

υψηλότερη συμμετοχή στη χώρα. Παράγεται το 2% του συνολικού γεωργικού προϊόντος της χώρας.

Επιπλέον, στη μεταποίηση αναλογεί το 4,8% του προϊόντος του νομού το 2001, όπου παράγεται το 0,3% της συνολικής μεταποιητικής παραγωγής της χώρας. Στις επιχειρήσεις του νομού αναλογεί το 0,7% των επενδύσεων των βιομηχανικών επιχειρήσεων της χώρας την περίοδο 2000-2001.

Θεωρείται η 5η παραγωγός περιοχή καπνού της χώρας καθώς εκεί παράγεται το 7% της συνολικής παραγωγής καπνού, η 8η παραγωγός περιοχή βαμβακιού με 4% επί της συνολικής παραγωγής βαμβακιού και η 10η παραγωγός σιταριού με 4% το 2003.

1.2.7 Νομός Ξάνθης

Ο νομός Ξάνθης παράγει το 0,8% του ΑΕΠ της χώρας. Στη γεωργία αναλογεί το 12% του προϊόντος του νομού όπου παράγεται το 1,3% του συνολικού γεωργικού προϊόντος της χώρας.

Όσον αφορά τη μεταποίηση, η Ξάνθη είναι η 3η υψηλότερη συμμετοχή στη χώρα, όπου παράγεται 1,6% επί της συνολικής μεταποιητικής παραγωγής της χώρας. Στις επιχειρήσεις του νομού αναλογεί το 2% των επενδύσεων των βιομηχανικών επιχειρήσεων της χώρας την περίοδο 2000-2001 (Χιόνης, 2008).

Στη συνέχεια ακολουθεί ο πίνακας 1.1 με τους δείκτες των μακροχρόνιων αναπτυξιακών μεταβολών που έχουν λάβει χώρα στη περιοχή της Θράκης έως και το 2005.

**ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ
ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ**

Πίνακας 1.2 : Δείκτες Μακροχρόνιων Αναπτυξιακών Μεταβολών στη Θράκη

Δείκτης	Περίοδος	Μεταβολή
μερίδιο της μεταποίησης στο ΑΕΠ	1989 - 2004	- 20,44
μερίδιο της Θράκης στο ΑΕΠ της μεταποίησης της χώρας	1990 - 2004	+ 53,49
μερίδιο του αγροτικού τομέα στο ΑΕΠ	1989 - 2004	- 71,46
μερίδιο του τομέα της ενέργειας στο ΑΕΠ	1989 - 2004	+83,52
μερίδιο των τομέα των κατασκευών στο ΑΕΠ	1989 - 2004	+ 14,04
μερίδιο των τομέα των υπηρεσιών στο ΑΕΠ	1989 - 2004	- 1,30
παραγωγικότητα	1995 - 2001	+ 1,19
ποσοστό ανεργίας	1991 - 2001	+39,97
μερίδιο της Θράκης στο ΑΕΠ της χώρας	1995 - 2004	- 10,29
μέση ετήσια αύξηση του ΑΕΠ	2001 - 2005	+ 5,58
σύνολο καταθέσεων προς ΑΕΠ	2002 - 2005	- 3,39
ιδιωτικές επενδύσεις σε κατοικίες (€/1000 κατοίκους)	1995 - 2002	+131,32
ιδιωτικές επενδύσεις βιομηχανίας ανά 1000 κατοίκους	1995 - 2004	- 0,07
μερίδιο Θράκης στις ιδιωτικές επενδύσεις βιομηχανίας της χώρας	1993 - 2004	+ 22,77

Πηγή: Χιόνης, 2008

1.2.8 Οικονομικά στοιχεία της μειονότητας

Κύρια ασχολία της μειονότητας είναι η γεωργία με βασική καλλιέργεια τον καπνό και με βασικά χαρακτηριστικά τη μικρή ιδιοκτησία, την παραδοσιακή οικογενειακή εκμετάλλευση και την έλλειψη σύγχρονων υποδομών. Η αγροτική κατά βάση οικονομία που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως οικονομία επιβίωσης με την παράλληλη έλλειψη υποδομών και εναλλακτικών πηγών εισοδήματος, δυσχέραινε την οικονομική κατάσταση των μουσουλμάνων και εμπόδιζε την πολιτική και κοινωνική ενσωμάτωσή τους στην ελληνική κοινωνία. Οι δυσκολίες αυτές οδήγησαν στη μετακίνησή τους προς τα αστικά κέντρα της περιοχής και πιο έντονα από τη δεκαετία του 1980 λόγω της βιομηχανικής ανάπτυξης.

Για το λόγο ότι, συνήθως, στερούνται ειδικότητας και δε διαθέτουν επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας, η συμμετοχή τους στην αστική αγορά εργασίας γίνεται από μειονεκτική θέση όπως παραδείγματος χάριν ανασφάλιστη εργασία, και χαμηλά ημερομίσθια. Συνήθως απασχολούνται ως ανειδίκευτοι εργάτες στη βιομηχανία και στις οικοδομές.

Το θετικό στοιχείο είναι το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια η ύπαρξη των δημόσιων ΙΕΚ και των σχολών του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), παρείχε τη δυνατότητα σε πολλούς να εργάζονται ως εξειδικευμένο προσωπικό σε τεχνικά επαγγέλματα και σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού, κυρίως, τομέα, ή ακόμα και να ασκούν ελεύθερα επαγγέλματα,.

Μεγάλο μέρος του πληθυσμού κατοικεί στον τόπο καταγωγής του προκειμένου να μετακινείται καθημερινά προς την εργασία του, έτσι ώστε να συνεχίσει να καλλιεργεί τα κτήματά του και να έχει, με αυτό τον τρόπο, ένα επιπλέον εισόδημα.

Επιπρόσθετα, οι περισσότερες γυναίκες στα αστικά κέντρα δεν εργάζονται, ενώ στις αγροτικές περιοχές απασχολούνται στη γεωργία. Μια ιδιαίτερη κατηγορία εργαζομένων αποτελούν οι εκπαιδευτικοί στη μειονοτική εκπαίδευση οι οποίοι είναι απόφοιτοι της Ειδικής Παιδαγωγικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης (ΕΠΑΘ). Ωστόσο,

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

λόγω των περιορισμένων θέσεων, της μείωσης του αριθμού γεννήσεων και της μετανάστευσης, η ανεργία πλήττει και αυτόν τον κλάδο με ολοένα και αυξανόμενο ρυθμό.

Στον ευρύτερο δημόσιο τομέα ο αριθμός των απασχολούμενων είναι ελάχιστος. Όσον αφορά τους υπόλοιπους κλάδους απασχόλησης, η συμμετοχή αυτής της πληθυσμιακής ομάδας είναι και εκεί πολύ μικρή.

Ο χαρακτηρισμός στο παρελθόν των βόρειων περιοχών της Θράκης, όπου κατοικούν κυρίως Πομάκοι, ως «Επιτηρούμενη Ζώνη» δημιούργησε πολλά προβλήματα στο εσωτερικό της.

Η αποθάρρυνση επενδύσεων, η έλλειψη εκσυγχρονισμού των οικονομικών μονάδων, οι ελλείψεις σε υποδομές, οι αντίξοες συνθήκες απασχόλησης, η σημαντική υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής, η τάση «γκετοποίησης των κατοίκων», το χαμηλό επίπεδο μόρφωσης του πληθυσμού καθώς και η εκμετάλλευση των κατοίκων της περιοχής από «επιτήδειους» με προσβάσεις στη διοίκηση της Επιτηρούμενης Ζώνης είναι μερικά από τα πιο σημαντικά προβλήματα που επικρατούν στην περιοχή (Κουίδης, 2009).

Αξίζει, επίσης, να αναφέρουμε ότι στην Κομοτηνή υπάρχουν μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις, οι οποίες αποτελούνται κυρίως από εμπόρους και τεχνίτες και με κύρια ενασχόλησή τους τα παραδοσιακά επαγγέλματα. Ο παλιός αστικός πληθυσμός της πόλης δραστηριοποιείται σε μεγάλο βαθμό στην τοπική αγορά.

Στην Ξάνθη ο σημερινός αστικός πληθυσμός προέρχεται κυρίως από την εσωτερική μετανάστευση και είναι κυρίως εργάτες.

Ενώ, αντίθετα, στο νομό Ροδόπης ο αγροτικός χαρακτήρας του πληθυσμού είναι πιο έντονος σε σχέση με το νομό Ξάνθης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

(από την απελευθέρωση έως και σήμερα)

2.1 Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

Το πρωινό της 4ης Οκτωβρίου 1919 τα συμμαχικά στρατεύματα με επικεφαλής τον στρατηγό Λεοναρδόπουλο μπαίνουν στην Ξάνθη και στη συνέχεια ελευθερώνουν όλη τη Δυτική Θράκη από τους Βούλγαρους.

Στις 14/27 Νοεμβρίου 1919 υπογράφεται η Συνθήκη Νεϊγύ και επιβάλλεται καθεστώς Διασυμμαχικής Διοίκησης από τις συμμαχικές δυνάμεις στη Δυτική Θράκη (Ρούσσοσ, 1975).

Την 14η Μαΐου του 1920 ο Ελληνικός Στρατός διατάσσεται να αναλάβει εξ ονόματος των συμμάχων την κατάληψη και διοίκηση της Δυτικής Θράκης, αντικαθιστώντας τα Γαλλικά στρατεύματα. Πιο συγκεκριμένα, ένα τμήμα του ελληνικού στρατού ξεκινώντας από την Ξάνθη (Παμίκος Ζυμβρακάκης) εισέρχεται στη Κομοτηνή ενώ ένα άλλο τμήμα (Κωνσταντίνος Μαζαράκης – Αινιάν) ξεκινώντας με πλοία από το λιμάνι των Ελευθερών Καβάλας, αποβιβάζεται στο λιμάνι του Δεδέαγατς και απελευθερώνει απ' άκρου σε άκρον όλο το χώρο της Δυτικής Θράκης και ενσωματώνεται στο Ελληνικό Κράτος.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Τον Ιούνιο του 1920, το Ανώτατο Συμμαχικό Συμβούλιο έδωσε την άδεια στον Ελληνικό στρατό να καταλάβει την Ανατολική Θράκη (Ρούσσοσ, 1975). Στις 28 Ιουλίου του 1920, με τη συνθήκη των Σεβρών παραχωρείται στην Ελλάδα η Ανατολική Θράκη έως την Τσατάλτζα, η Ίμβρος, η Τένεδος και η περιοχή της Σμύρνης. Την ίδια μέρα με την υπογραφή της συνθήκης της Θράκης, παραχωρείται στην Ελλάδα η Δυτική Θράκη. Παράλληλα, η Θράκη υπό ελληνική διοίκηση αναδιοργανώνεται με τη δημιουργία υπηρεσιών εσωτερικής διοίκησης, όπως εκπαίδευσης, δημοσίων έργων, γεωργίας, δικαιοσύνης, περίθαλψης, συγκοινωνίας, οικονομίας και προσφύγων (Μαμώνη, 1978).

Στη συνέχεια ακολουθεί η εικόνα 2 η οποία σκιαγραφεί τις περιοχές που έχασαν αλλά και που κράτησαν οι Οθωμανοί μετά τη Συνθήκη των Σεβρών.

Πηγή: <http://pontosandaristera.wordpress.com/>

Εικόνα 2.1: περιοχές που έχασαν και που κράτησαν οι Οθωμανοί μετά τη Συνθήκη των Σεβρών

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Πηγή: <http://annyra.files.wordpress.com/>

Εικόνα 2.2: ο χάρτης της Ελλάδας το 1920

Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή ο ελληνικός στρατός αναγκάστηκε να εκκενώσει την Ανατολική Θράκη και να υποχωρήσει πέραν του Έβρου. Η κατάσταση αυτή παγιώθηκε με την υπογραφή της συνθήκης της Λωζάνης η οποία οριστικοποίησε τα σημερινά ελληνοτουρκικά σύνορα. Πιο αναλυτικά, στις 30 Ιανουαρίου του 1923 υπογράφηκε στη Λωζάνη η σύμβαση για την ανταλλαγή των ελληνο-τουρκικών πληθυσμών. Σύμφωνα με τη Σύμβαση οι ανταλλάξιμοι πληθυσμοί δεν είχαν το δικαίωμα να επιστρέψουν στις εστίες τους χωρίς την άδεια της ελληνικής και της τουρκικής κυβέρνησης. Από την ανταλλαγή πληθυσμών εξαιρέθηκαν ύστερα από σκληρές διαπραγματεύσεις οι Χριστιανοί ορθόδοξοι κάτοικοι της Κωνσταντινούπολης και οι Μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης (Τσιούμης, 1994).

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Στις 3 Μαΐου 1923 με διάταγμα συστήνεται η Γενική Διεύθυνση Ανταλλαγής Πληθυσμών (ΓΔΑΠ) στο (ελληνικό) Υπουργείο Γεωργίας, με σκοπό να συντονίσει και να συνεισφέρει στο έργο της ελληνικής αντιπροσωπείας στην προβλεπόμενη Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής πληθυσμών. Εξ αυτής ιδρύονται στη συνέχεια, το 1924, τα Γραφεία Ανταλλαγής Πληθυσμών. Το 1926 η Γενική Διεύθυνση Ανταλλαγής Πληθυσμών καταρτίζει το "Γενικό Μητρώο Ανταλλαξιμών" το οποίο συντάχθηκε με βάση τη διοικητική διαίρεση της Θράκης και της Μικράς Ασίας, συμπεριλαμβανομένου και του Πόντου.

Στις 24 Ιουλίου του 1923, μετά το τέλος του μικρασιατικού πολέμου και τη νίκη της κεμαλικής Τουρκίας, υπογράφεται η Συνθήκη της Λωζάνης, όπου ρυθμίζεται το καθεστώς των σχέσεων του τουρκικού κράτους με τις Δυνάμεις της Αντάτ, τα σύνορά του, την υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία και την προστασία και τα δικαιώματα των εκατέρωθεν μειονοτήτων. Σύμφωνα με τη Συνθήκη αυτή, ως «ανταλλάξιμοι πληθυσμοί» θεωρούνταν οι μουσουλμάνοι κάτοικοι της Ελλάδας και οι χριστιανοί κάτοικοι της Τουρκίας. Η υποχρέωση της ανταλλαγής αποσκοπούσε στην «εθνοκάθαρση» και στην επίτευξη «εθνικής ομοιογένειας» μέσα στα δύο αυτά κράτη.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι στη συνθήκη της Λωζάνης γίνεται χρήση του όρου «μουσουλμανική μειονότητα», γιατί πρόκειται για θρησκευτική και όχι εθνική μειονότητα (Βακαλόπουλος, 2004).

Ωστόσο, η Συνθήκη της Λωζάνης εξαίρεσε από την ανταλλαγή, μετά από αίτημα της Τουρκίας, αφενός τους χριστιανούς της Κωνσταντινούπολης (τους εγκατεστημένους εκεί πριν από τον Οκτώβριο του 1918) και των νήσων Ίμβρου και Τενέδου, οι οποίοι ήταν Έλληνες στη μεγάλη πλειοψηφία τους, αφετέρου τους μουσουλμάνους της Δυτικής Θράκης. Μαζί με τους Έλληνες, πέρασε στην Ελλάδα σημαντικός αριθμός Αρμενίων, Συροχαλδαίων και Αθίγγανοι. Με την εξαίρεση και τις ρήτρες προστασίας που αφορούσαν την προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων τα δύο κράτη αποδέχονταν επίσημα την ύπαρξη μειονοτήτων στην επικράτειά τους.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Με την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης, η Τουρκία απέκτησε ξανά την Ανατολική Θράκη, ορισμένα νησιά του Αιγαίου, την περιοχή της Σμύρνης και της Διεθνοποιημένης ζώνης των Στενών.

Επιπλέον, η Ελλάδα υποχρεώθηκε να πληρώσει τις πολεμικές επανορθώσεις και ελλείπει χρημάτων η αποπληρωμή πραγματοποιήθηκε με την επέκταση των τουρκικών εδαφών της Ανατολικής Θράκης πέρα από τα συμφωνημένα όρια και την παραχώρηση από την ελληνική πλευρά των νησιών Ίμβρος και Τένεδος στην Τουρκία. Ως αντάλλαγμα, η Τουρκία παραιτήθηκε από τις διεκδικήσεις της για τις παλιές περιοχές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας εκτός των συνόρων της και επιπλέον εγγυήθηκε για τα δικαιώματα των μειονοτήτων στην Τουρκία (Αγγελόπουλος, 2010).

Στις 17 Σεπτεμβρίου του 1923 συστάθηκε η Μικτή Επιτροπή που ήταν αρμόδια για την επιτήρηση και την εκτέλεση της Σύμβασης για την ανταλλαγή των πληθυσμών και την εκτίμηση των περιουσιών των ανταλλάξιμων πληθυσμών. Η επιτροπή συνήλθε για πρώτη φορά στην Αθήνα στις 8 Οκτωβρίου 1923. Η επιτροπή παρέμεινε εγκατεστημένη στο Νέο Φάληρο έως τις 21 Ιουνίου 1924. Στη συνέχεια μεταφέρθηκε στην Κωνσταντινούπολη.

Την 29η Σεπτεμβρίου του 1923 ιδρύεται η Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων, η οποία επικυρώνεται με το διάταγμα της 13ης Οκτωβρίου 1923 ως αυτόνομος οργανισμός με έδρα την Αθήνα υπό την εποπτεία της Κοινωνίας των Εθνών και υπό την προεδρία του Αμερικανού διπλωμάτη Ερρίκου Μοργκεντάου με τετραμελές συμβούλιο. Η λειτουργία της άρχισε τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους.

Αξίζει αναφορικά να σημειώσουμε ότι η Κοινωνία των Εθνών ήταν ένας Διεθνής Οργανισμός – Σύνδεσμος, ο οποίος ιδρύθηκε το 1919 στο Παρίσι ως αποτέλεσμα της Συνθήκης των Βερσαλλιών και αποτέλεσε σταθμό στην εξέλιξη των διεθνών σχέσεων, καθώς υπήρξε η πρώτη προσπάθεια για συνεννόηση όλων των κρατών σχετικά με τα προβλήματα που απασχολούν την ανθρωπότητα.

Ωστόσο, μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών αντικατέστησε το Σύνδεσμο της Κοινωνίας των Εθνών, που επίσημα καταργήθηκε το 1946.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Αμέσως μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης ξεκίνησε η έκδοση μειονοτικών εφημερίδων στο χώρο της ελληνικής Θράκης.

Οι εφημερίδες αυτές διαδραμάτιζαν πολύ σημαντικό ρόλο στην πολιτική και πολιτιστική ζωή της μειονότητας. Επιπλέον, έδιναν πολλές πληροφορίες για την κοινωνική και οικονομική κατάσταση και τις σχέσεις της μειονότητας με το μουσουλμανικό κόσμο.

Κεντρικό θέμα στον τύπο της εποχής αποτελούσε η αντιπαράθεση γύρω από τη γλώσσα, τη θρησκεία, την κοινωνική οργάνωση και τις παραδόσεις (Τσιούμης, 1994).

Παράλληλα, ιδρύθηκε το πρώτο μεταρρυθμιστικό μειονοτικό σχολείο σε αντιστοιχία με τα κεμαλικά πρότυπα, από τον Ismail Sahar Üstün στη Χρύσα του νομού Ξάνθης (Τρουμπέτα, 2001).

Την περίοδο μεταξύ 1920 και 1924 ενισχύεται η Δυτική Θράκη από Έλληνες πρόσφυγες προερχόμενοι από την Ανατολική Θράκη, τη Μ. Ασία, τη Βουλγαρία, τον Καύκασο και την Αρμενία.

Στις 5 Μαΐου 1925 κατ' εφαρμογή του σχετικού ψηφίσματος της Δ' Εθνοσυνέλευσης της 7ης Απριλίου, το Ελληνικό Δημόσιο υπογράφει σύμβαση με την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος για την πληρωμή προκαταβολής στους δικαιούχους πρόσφυγες ως έναντι και μέχρι της αποπληρωμής της όλης περιουσίας τους, για το λόγο ότι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την Τουρκία. Για τον σκοπό αυτό το Ελληνικό Δημόσιο εκχώρησε στην Εθνική Τράπεζα τα μουσουλμανικά ακίνητα που δεν είχαν παραχωρηθεί στην Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων.

Δύο ακόμη ανάλογες συμβάσεις υπογράφηκαν τρία χρόνια μετά, τον Απρίλιο και τον Νοέμβριο του 1928. Στη συνέχεια, καταργήθηκε το αρχικό Ταμείο Περίθαλψης Προσφύγων που είχε ιδρυθεί το Νοέμβριο του 1922.

Στις 21 Ιουνίου 1925 υπογράφεται στην Άγκυρα η "Σύμβαση Άγκυρας 1925", γνωστή ως Συμφωνία Εξηντάρη - Ρουσδή, σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα παραιτείται από το δικαίωμα της επιστροφής των "φυγάδων" της

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Κωνσταντινούπολης, ενώ παράλληλα ρυθμίζεται το ζήτημα των "εγκατεστημένων" (établis) στη Κωνσταντινούπολη.

Επιπλέον, την ίδια χρονική περίοδο διευθετείται τόσο το ζήτημα των μουσουλμανικών κτημάτων τα οποία δε θεωρούνται ανταλλάξιμα στην Ελλάδα καθώς και το ζήτημα της Δυτικής Θράκης.

Στη συνέχεια, την 1η Δεκεμβρίου του 1926 υπογράφεται η Σύμβαση Αθηνών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, σύμφωνα με την οποία προβλέπεται η εξαγορά των μη ανταλλάξιμων κτημάτων και ακινήτων και από τις δύο χώρες.

Ως το 1928, η αποζημίωση των ανταλλάξιμων πληθυσμών ήταν το καίριο ζήτημα που δημιουργούσε εντάσεις ανάμεσα στις δύο χώρες, καθώς η Μικτή Επιτροπή κατέληγε σε άγονες συζητήσεις. Επίσης, το δεύτερο μεγάλο και εξίσου σημαντικό πρόβλημα που επηρέαζε τις ελληνοτουρκικές σχέσεις ήταν η ερμηνεία του όρου «établis», καθώς η Τουρκία προσπάθησε με κάθε τρόπο να μειώσει τον αριθμό των μη ανταλλάξιμων πληθυσμών, στοχεύοντας στην περιορισμένη παρουσία των Ελλήνων στο νέο εθνικό τουρκικό κράτος. Ωστόσο, το Διεθνές Δικαστήριο απέρριψε τους ισχυρισμούς της.

Ένα άλλο σημείο τριβής ανάμεσα στην Τουρκία και την Ελλάδα ήταν τα θέματα που αφορούσαν το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Οι Τούρκοι χρησιμοποίησαν το Φανάρι ως διαπραγματευτικό μέσο στις ελληνοτουρκικές διαφορές και προσπάθησαν να υποβαθμίσουν το κύρος του και να το απομονώσουν.

Στις 10 Ιουνίου του 1930 υπογράφεται στην Άγκυρα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας η ομώνυμη Σύμβαση Άγκυρας, η οποία προβλέπει την οριστική εκκαθάριση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ των δύο κρατών.

Πιο συγκεκριμένα, οι ελληνικές περιουσίες στην Τουρκία περιέρχονται στην κυριότητα του τουρκικού Δημοσίου και αντίστοιχα οι μουσουλμανικές περιουσίες στην Ελλάδα περνάνε στην κυριότητα του ελληνικού Δημοσίου. Παράλληλα, ρυθμίζονται τα ζητήματα "φυγάδων" και "εγκατεστημένων" (établis) της Κωνσταντινούπολης καθώς και των μουσουλμάνων της Δυτικής Θράκης.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Η σύμβαση της 10ης Ιουνίου 1930 έκλεινε εμφανώς προς όφελος της Τουρκίας, αλλά αποτέλεσε την προϋπόθεση για την οριστική εκκαθάριση των οικονομικών αμφισβητήσεων και την αποφασιστική προώθηση της πολιτικής συνεννοήσεως.

Τη συγκεκριμένη περίοδο ο Έλληνας Πρωθυπουργός επισκέφθηκε την Άγκυρα, όπου υπογράφηκε το διμερές Σύμφωνο Φιλίας, Ουδετερότητας και Διαιτησίας, το οποίο απαγόρευε στα δύο κράτη να εισέλθουν σε οποιοδήποτε πολιτικό ή οικονομικό συνασπισμό που θα στρεφόταν εναντίον του ενός από τα συμβαλλόμενα μέρη. Το Σύμφωνο αυτό άνοιγε νέους ορίζοντες στην ελληνοτουρκική προσέγγιση (Ιστορία του Έλληνικού Έθνους, τ. ΙΔ, Εκδοτική Αθηνών, 1978).

Μετά την υπογραφή του Συμφώνου Φιλίας από τον Ελευθέριο Βενιζέλο και τον İsmet İnönü, η ελληνική κυβέρνηση, προσπαθώντας να αποδείξει τις ευμενείς διαθέσεις της απέναντι στην Τουρκία, ικανοποίησε το τουρκικό αίτημα και προχώρησε στην απέλαση της παλαιομουσουλμανικής ηγεσίας από τη Θράκη ενώ παράλληλα δέχθηκε την ίδρυση γενικού τουρκικού προξενείου στην Κομοτηνή το 1930 με μοναδικό τίμημα τη σωτηρία του ελληνισμού της Πόλης (Βακαλόπουλος, 2004).

Οι σχέσεις καλής γειτονίας συνεχίστηκαν και τα επόμενα χρόνια με την υπογραφή και άλλων συμφωνιών, όπως το Βαλκανικό Σύμφωνο του 1934. Πιο αναλυτικά, το Βαλκανικό Σύμφωνο υπογράφηκε το Φεβρουάριο του 1934 από την Ελλάδα, τη Γιουγκοσλαβία, τη Ρουμανία και την Τουρκία. Οι χώρες αυτές εγγυήθηκαν αμοιβαία την ασφάλεια και την ακεραιότητα των βαλκανικών συνόρων.

Την περίοδο 1941 - 1944, λαμβάνει χώρα βουλγαρική κατοχή του μεγαλύτερου μέρους της Θράκης κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, εκτός από μία ζώνη του νομού Έβρου που βρίσκεται υπό γερμανική κατοχή.

Η βουλγαρική Κατοχή στην Ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη αποτέλεσε μία από τις στυγνότερες περιπτώσεις κατοχών κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Επιβλήθηκε με μεγάλη σκληρότητα σε ένα μεγάλο τμήμα της ελληνικής επικράτειας, επισείοντας μεγάλο κίνδυνο αναθεώρησης των συνόρων της Ελλάδας (Κοτζαγεώργη – Ζυμάρη, 2002).

Στη συνέχεια, συστήνεται η Γενική Διοίκηση Αιγαίου με πρωτεύουσα την Ξάνθη. Αντικαθίστανται πολιτικές, διοικητικές, οικονομικές, αστυνομικές, εκκλησιαστικές και εκπαιδευτικές αρχές. Ασκείται πολιτική διωγμού του ελληνικού στοιχείου και εποικισμός της περιοχής με Βούλγαρους. Τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν κατά τη διάρκεια της κατοχής και του εμφυλίου πολέμου που ακολούθησε, έδωσαν την ευκαιρία στο ελληνικό κράτος να ξεκαθαρίσει αρκετά από τα ζητήματα των μειονοτικών ομάδων.

2.2 ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΕΩΣ ΤΟΝ 21^ο ΑΙΩΝΑ

Από ελληνικής πλευράς, τα δεινά που προκάλεσε η Κατοχή και ο Εμφύλιος Πόλεμος, η έναρξη του ψυχρού πολέμου, η πίεση των Άγγλων και των Αμερικανών για αναθέρμανση των ελληνοτουρκικών σχέσεων καθώς και η επιθυμία για ένταξη στην κοινότητα των δυτικών χωρών, οδήγησαν σταδιακά σε μια νέα προσέγγιση των ελληνοτουρκικών σχέσεων.

Μετά την παραίτηση του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Μαξίμου Ε΄, στις 18 Οκτωβρίου του 1948, ο Αθηναγόρας εξελέγη Πατριάρχης, την 1η Νοεμβρίου του 1948, ως Αθηναγόρας Α΄. Ήταν ο πρώτος Πατριάρχης που εξελέγη χωρίς να έχει προηγουμένως την τουρκική υπηκοότητα.

Η ανακήρυξη του στον πατριαρχικό θρόνο και η έντονη εξωστρέφεια και δραστηριότητα που επέδειξε, βοήθησαν την στήριξη και προώθηση της ελληνοτουρκικής φιλίας. Ο ελληνισμός της Κωνσταντινούπολης, κατά τα έτη 1946 – 1954, γνώρισε μια εντυπωσιακή οικονομική, πολιτιστική και κοινοτική ανάπτυξη που αναθέρμανε το όνειρο του Πατριάρχη για μια μελλοντική ελληνοτουρκική ομοσπονδία.

Στη συνέχεια, η νίκη του Δημοκρατικού Κόμματος (Demokrat Partisi) στις εκλογές τις 14ης Μαΐου του 1950 στην Τουρκία, έδωσε αφορμή για ένα νέο ξεκίνημα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, οι οποίες κατά τη διάρκεια του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου είχαν περιέλθει σε αδιέξοδο. Ενόψει της επερχόμενης προσχώρησης των δύο κρατών στη Βορειοατλαντική Συμμαχία το 1952 τέθηκαν επί τάπητος πολλά θέματα

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

και παράλληλα υπογράφηκαν αρκετές συμφωνίες, αρκετές από τις οποίες είναι σε ισχύ μέχρι και σήμερα.

Επίσης, το 1951 υπογράφηκε η μορφωτική συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας στην Άγκυρα η οποία ρύθμιζε θέματα σχετικά με την εκπαίδευση των μειονοτήτων.

Μέσα στο κλίμα της ελληνοτουρκικής προσέγγισης, η ελληνική κυβέρνηση είναι πρόθυμη να αναγνωρίσει για δεύτερη φορά τον εθνικό τουρκικό χαρακτήρα των μελών της μειονότητας. Έτσι, με νομοθετικό διάταγμα στις 6 Οκτωβρίου του 1954 τα μειονοτικά σχολεία αναφέρονται ως Τουρκικά Σχολεία. Ενώ παράλληλα, η ελληνική κυβέρνηση έλαβε επιπλέον μέτρα για τη βελτίωση της εκπαιδευτικής κατάστασης των μελών της μειονότητας. Επιπλέον, ιδρύθηκε το πρώτο μειονοτικό Γυμνάσιο και Λύκειο στην Κομοτηνή.

Την ίδια χρονική στιγμή υπογράφηκε διμερής συμφωνία σχετικά με την ανταλλαγή διδακτικού προσωπικού μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, μέσω της οποίας Τούρκοι εκπαιδευτικοί, οι λεγόμενοι «μετακλητοί» δίδασκαν στα μειονοτικά σχολεία (Τρουμπέτα, 2001).

Το Σεπτέμβριο του 1955 ξέσπασαν βιαιοπραγίες στην Κωνσταντινούπολη εναντίον της ελληνικής μειονότητας, γνωστές ως Σεπτεμβριανά. Προφανώς δεν ήταν ανεξάρτητες από το ελληνικό αίτημα της «ένωσης». Μετά την τουρκική στρατιωτική επέμβαση στην Κύπρο το 1974, η ελληνική μειονότητα στην Τουρκία δεν υφίσταται πλέον.

Ωστόσο, η ελληνική κυβέρνηση δεν άσκησε αντίποινα για την εξουδετέρωση της κοινότητας της Κωνσταντινούπολης ενάντια στη μειονότητα της Θράκης (Τρουμπέτα 2001).

Παρόλα αυτά, μετά την εισβολή στην Κύπρο, η ελληνική πολιτεία αντιμετώπισε τη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης ως «εθνική απειλή» και υιοθέτησε μια πολιτική περιθωριοποίησής της, ως πολιτική ελέγχου.

Πιο αναλυτικά, στα μέσα της δεκαετίας του 1950, η προσπάθεια της Ελλάδας να φέρει το ζήτημα της Κύπρου στον ΟΗΕ ωθεί την Τουρκία, που μέχρι τότε είχε επιδείξει ελάχιστο ενδιαφέρον για τη Κύπρο, να εμπλακεί στο ζήτημα. Σημαντικό

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

παράγοντα σε αυτή την αιφνίδια στροφή της τουρκικής πολιτικής αποτελεί η ενθάρρυνση της Βρετανίας, η οποία θεωρεί ότι μια πιθανή εμπλοκή της Τουρκίας στο Κυπριακό θα την ευνοούσε. Η Βρετανία προσπαθεί να αναγάγει την ελληνοβρετανική διένεξη σε τριμερές ζήτημα και προκαλεί την εμπλοκή της Τουρκίας (Βρυώνης, 2007).

Με την έναρξη της κυπριακής κρίσης η Άγκυρα φέρνει στο προσκήνιο το μειονοτικό ζήτημα. Στην ουσία, η Τουρκία, προσπαθώντας να αξιοποιήσει την ευαισθησία της ελληνικής κοινής γνώμης στα θέματα που αφορούν τη ρωμαίικη κοινότητα στην Πόλη, χρησιμοποιεί την κοινότητα και το Οικουμενικό Πατριαρχείο ως ένα «διαπραγματευτικό ατού» ή καλύτερα ως μέσο πίεσης κατά της Ελλάδας.

Ταυτόχρονα, η οικονομική άνθηση που παρατηρείται στην Τουρκία μεταξύ 1950-1953 υποχωρεί από το 1954 και μετά. Ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης πέφτει και το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο το 1955 φτάνει στο σημείο να είναι οκτώ φορές μεγαλύτερο από εκείνο του 1950. Έτσι, παρά τη συντριπτική νίκη του Δημοκρατικού Κόμματος στις εκλογές του 1954, στα αμέσως επόμενα χρόνια το κόμμα αρχίζει να χάνει τους υποστηρικτές του λόγω της επιδείνωσης του βιοτικού επιπέδου. Η κυβέρνηση Μεντερές, εγκλωβισμένη σε οικονομική και πολιτική κρίση, προσπαθεί να στρέψει την προσοχή της τουρκικής κοινής γνώμης στα «εθνικά θέματα», δηλαδή στο Κυπριακό.

Στις 30 Ιουνίου 1955 η κυβέρνηση του Άντονι Ίντεν προσκαλεί την Ελλάδα και την Τουρκία να συμμετάσχουν σε μια συνδιάσκεψη για τα «θέματα ασφαλείας στην ανατολική Μεσόγειο». Η τουρκική κυβέρνηση πρέπει να πείσει τη διεθνή κοινή γνώμη ότι η καθυστερημένη συμμετοχή της στο Κυπριακό δε σημαίνει αδιαφορία. Χρειάζεται να δείξει στον κόσμο ότι η τουρκική κοινή γνώμη παρακολουθεί από κοντά τις εξελίξεις και αγωνιά για τους Κύπριους ομογενείς της. Έτσι, η κυβέρνηση του Μεντερές θα καταβάλει κάθε προσπάθεια ώστε το Κυπριακό να αναχθεί σε «εθνική υπόθεση» και ξεκινάει μια εθνικιστική καμπάνια που στόχο έχει το Πατριαρχείο και τη ρωμαίικη μειονότητα. Ο τουρκικός Τύπος θα παίζει κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση ενός κλίματος στο οποίο η μειονότητα ταυτίζεται με τον «εσωτερικό εχθρό» (Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, διαθέσιμο στο <http://constantinople.ehw.gr>, ανακτήθηκε την 16/07/11).

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Στις 20 Δεκεμβρίου του 1968 υπογράφηκε το Μορφωτικό Πρωτόκολλο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, σύμφωνα με το οποίο ρυθμίζονταν θέματα μειονοτικής εκπαίδευσης, όπως παραδείγματος χάριν η χρήση της μειονοτικής γλώσσας κατά τη διδασκαλία των μαθημάτων, οι σχολικές βιβλιοθήκες και ο σεβασμός της θρησκευτικής, φυλετικής και εθνικής συνείδησης των μαθητών. Στο πρωτόκολλο αυτό γίνεται επανειλημμένα παραπομπή στην «αρχή της αμοιβαιότητας» την οποία προέβλεπε η Συνθήκη της Λωζάννης.

Κατά τη διάρκεια της δικτατορίας (1967 – 1974), τα μέλη της μειονότητας της Θράκης έπесαν θύματα καταπίεσης, καθώς δέχθηκαν επιθέσεις στα ιδιαίτερα οικονομικά και κοινωνικά τους δικαιώματα. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα των διακρίσεων που πραγματοποιούνταν συστηματικά κατά της μουσουλμανικής μειονότητας ήταν το γεγονός ότι οικοδομικές άδειες, επαγγελματικές άδειες, τραπεζικά δάνεια κτλ. παρέχονταν δύσκολα έως και καθόλου σε μέλη της μειονότητας.

Ωστόσο, οι επιθέσεις στα κοινωνικοπολιτικά δικαιώματα του μειονοτικού πληθυσμού συνεχίστηκαν και από τις μεταδικτατορικές κυβερνήσεις μέσα από διάφορες νομοθετικές ρυθμίσεις, οι οποίες έχουν ερμηνευτεί ως καθυστερημένη λήψη αντιποίνων για τις επιθέσεις που δέχτηκε όλα αυτά τα χρόνια το Οικουμενικό Πατριαρχείο από το τουρκικό κράτος (Τρουμπέτα, 2001).

Στα μέσα της δεκαετίας του 1980, μειονοτικά κόμματα κάνουν την εμφάνισή τους στην πολιτική σκηνή. Συγκεκριμένα, στις βουλευτικές εκλογές του 1985 συμμετέχει στην Ξάνθη ο μειονοτικός συνδυασμός «Ειρήνη» και στην Κομοτηνή ένας ανεξάρτητος υποψήφιος. Η επιρροή που είχαν τα μειονοτικά κόμματα άρχισε να αυξάνεται από τα τέλη της δεκαετίας του 1989.

Με την είσοδο της δεκαετίας του '90 διακρίνεται μια νέα τάση στην ελληνική μειονοτική πολιτική και μια προσπάθεια προσέγγισης του μειονοτικού πληθυσμού, καθώς είναι φανερή η μερική άρση των διακρίσεων και των κατασταλακτικών μέτρων που είχαν εφαρμοστεί εναντίον της μειονότητας.

Στη συνέχεια, εφαρμόστηκαν αναπτυξιακά προγράμματα σε περιοχές κατοικήσιμες ως επί το πλείστον από μέλη της μειονότητας. Επιπλέον, το 1995 θεσπίστηκε με νόμο ένα από τα πιο σημαντικά μέτρα, σύμφωνα με το οποίο

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

διευρύνονται οι εκπαιδευτικές ευκαιρίες για τα μέλη της μειονότητας, μέσα από τον καθορισμό χωριστού ποσοστού θέσεων για την εισαγωγή στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα (Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι.) αποφοίτων λυκείου μελών της μειονότητας (Τρουμπέτα, 2001).

Επιπρόσθετα, το 1996 τέθηκε επίσημα εκτός ισχύος το καθεστώς «επιτηρούμενης ζώνης» που ίσχυε στη συνοριακή περιοχή με τη Βουλγαρία από την εποχή του Ψυχρού Πολέμου.

Σήμερα, στη χαραυγή του 21ου αιώνα, η Θράκη στέκεται υπερήφανη και στολισμένη με τις φυσικές, τις πολιτιστικές και πνευματικές της ομορφιές. Αποτελώντας το ανατολικό άκρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχοντας αναγνωριστεί η σημασία της για την Ελλάδα, ατενίζει το μέλλον με μεγαλύτερη αισιοδοξία. Η γεωπολιτική της θέση καθίσταται όλο και πιο σημαντική και μετατρέπεται σε πύλη προς τη Ευρώπη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΗ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ

Ο όρος μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης αναφέρεται στους μουσουλμάνους στο θρήσκευμα Έλληνες πολίτες, το νομικό καθεστώς των οποίων προσδιορίζεται από τη Συνθήκη της Λωζάνης και τη Σύμβαση για την ανταλλαγή των πληθυσμών.

Όσον αφορά τα πληθυσμιακά τους στοιχεία, από τους 360.000 κατοίκους, οι 110.000 περίπου είναι Μουσουλμάνοι εκ των οποίων το 48% είναι Τουρκογενείς, το 38% είναι Πομάκοι (Αγριάνες, Θράκες) και το 14% είναι Αθίγγανοι.

Σύμφωνα με την απογραφή του 1951, τα μέλη της μειονότητας αποτελούσαν το 56% των κατοίκων του νομού Ροδόπης, το 38% του νομού Ξάνθης και μόνο το 6% του νομού Έβρου.

Σύμφωνα με τη μελέτη της Ακαδημίας Αθηνών όσον αφορά την πιο πρόσφατη περίοδο, τα μέλη της μειονότητας αποτελούν το 55% των κατοίκων στο νομό Ροδόπης, το 43% των κατοίκων στην Ξάνθη και το 5,5% στον Έβρο.

Σημαντικός κρίνεται ο βασικός διαχωρισμός της πλειονότητας από τη μειονότητα ανάμεσα στις πεδινές και στις ορεινές περιοχές. Πιο συγκεκριμένα, στο νομό Ξάνθης και Ροδόπης, εκτός από την περιοχή της Σταυρούπολης στα δυτικά της Ξάνθης και στα όρια με το νομό Δράμας, το ορεινό βόρειο τμήμα κατοικείται από αμιγώς μειονοτικό πληθυσμό.

Στο νομό Έβρου, λίγα αμιγή μειονοτικά χωριά είναι συγκεντρωμένα στη βορειοδυτική ορεινή περιοχή. Στις πεδινές περιοχές, όπου είναι εγκατεστημένο το

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

μεγαλύτερο ποσοστό της μειονότητας και της πλειονότητας, παρατηρούμε κυρίως αμιγή χωριά ενώ τα μεικτά υπολογίζονται στο 12% επί του συνόλου στους νομούς Ξάνθης και Ροδόπης. Στις πόλεις ο πληθυσμός παραμένει μεικτός. Στην Ξάνθη υπολογίζεται περίπου στο ένα τρίτο του συνόλου, ενώ στην Κομοτηνή στο μισό του πληθυσμού.

Σε γενικές γραμμές το μεγαλύτερο μέρος της μουσουλμανικής μειονότητας στο νομό Ξάνθης φαίνεται ότι αποτελείται από Πομάκους, στο νομό Ροδόπης από τουρκόφωνους, ενώ μεγάλο μέρος των Αθίγγανων συγκεντρώνεται σε ορισμένες περιοχές του νομού Έβρου. Στο εσωτερικό των νομών, οι Πομάκοι κατοικούν στις ορεινές περιοχές ενώ ο τουρκόφωνος πληθυσμός εντοπίζεται κυρίως στις πεδινές.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, παρατηρούμε ότι η μουσουλμανική μειονότητα στη Δυτική Θράκη είναι διχασμένη μεταξύ:

- των παλαιομουσουλμάνων, δηλαδή αυτών που αρνούνται την εκκοσμίκευση και τις θέσεις που επέβαλε ο Κεμάλ Ατατούρκ το 1924 στην Τουρκία. Συνοπτικά αναφέρουμε ότι το 1924 ο Κεμάλ Ατατούρκ κατήργησε το ισλαμικό χαλιφάτο και ίδρυσε ένα λαϊκό, δυτικότροπο κράτος με όλα τα συμβολικά μέτρα που συνόδευσαν την ίδρυση αυτή, όπως λατινικό αλφάβητο στη θέση του αραβικού, πόλεμος στο φέσι και στους δερβίσηδες κ.ά. (Παπακωνσταντίνου, 2010).
- των νεωτεριστών, εθνολογικά χωρισμένη σε Τουρκογενείς, Πομάκους και Αθίγγανους.

Αυτό που χαρακτηρίζει τη μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης είναι η ανομοιογένειά της, καθώς υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στους τουρκογενείς μουσουλμάνους και στους Πομάκους, όπως και σε σχέση με τους μουσουλμάνους τσιγγάνους. Οι διαφορές αυτές εντοπίζονται στη διαφορετική εθνική συνείδηση, στη γλώσσα και τη νοοτροπία.

Παρακάτω γίνεται συνοπτική περιγραφή των χαρακτηριστικών των Τουρκογενών, των Πομάκων και των Αθίγγανων.

3.1 Τουρκογενείς

Είναι η μεγαλύτερη ομάδα της μουσουλμανικής μειονότητας της Θράκης, με πληθυσμό 54.000 και συγκεκριμένα 10.000 κάτοικοι στο νομό Ξάνθης, 42.000 στο νομό Ροδόπης και 2.000 στο νομό Έβρου. Θεωρούνται απόγονοι των Τούρκων που εγκαταστάθηκαν στη Θράκη με την Οθωμανική αυτοκρατορία, ωστόσο η εθνοτική τους καταγωγή παραμένει αδιευκρίνιστη, καθώς αρκετοί μελετητές διατυπώνουν διαφορετικές απόψεις για την προέλευσή τους. Ζουν κυρίως στις πόλεις Ξάνθη και Κομοτηνή και στις πεδινές περιοχές των νομών Ξάνθης και Ροδόπης.

Ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία, τη βιοτεχνία και το εμπόριο ενώ μόνο μία μικρή μειοψηφία τους είναι μορφωμένοι, δηλαδή εκπαιδευτικοί, γιατροί, πολιτικοί μηχανικοί, κ.ά.

Η μητρική τους γλώσσα είναι μία διάλεκτος της τουρκικής με ορισμένους αρχαϊσμούς στο λεξιλόγιό της ενώ δανείζεται πολλά στοιχεία από την ελληνική γλώσσα.

3.2 Αθίγγανοι

Οι Αθίγγανοι ή μουσουλμάνοι Τσιγγάνοι ή Αθίγγανοι ή Ρομ ή Κατσιβέλοι ή Γύφτοι αποτελούν τη δεύτερη ομάδα της μουσουλμανικής μειονότητας. Αναφορικά με την καταγωγή τους θεωρείται ότι προέρχονται από την Αίγυπτο ενώ σύμφωνα με μία άλλη άποψη, που θεωρείται και η επικρατέστερη λόγω των κοινών στοιχείων της αθίγγανης γλώσσας με ινδικές διαλέκτους και τη σανσκριτική, ότι προέρχονται από την Ινδία.

Ο πληθυσμός τους ανέρχεται στις 24.000 στο σύνολο ενώ ανά νομό είναι 11.000 περίπου στους νομούς Ξάνθης και Ροδόπης και 3.000 στο νομό Έβρου και κατοικούν κυρίως στις παρυφές των μεγάλων πόλεων και σε διάφορα πεδινά χωριά.

Πολλοί ασχολούνται σε εποχικές αγροτικές ασχολίες, αρκετοί ως τεχνίτες σε σύγχρονα επαγγέλματα, ενώ κάποιοι διατηρούν και δικά τους καταστήματα.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Την τελευταία δεκαετία παρατηρείται από την πλευρά τους μια προσπάθεια απόρριψης της καταγωγής τους και υιοθέτησης ως γλώσσας έκφρασης της τουρκικής. Η ελληνική γλώσσα χρησιμοποιείται στις συναλλαγές τους με τους ελληνόφωνους συνομιλητές τους, στον τομέα της διοίκησης και στο σχολείο, όσο τα παιδιά των Αθίγγανων φοιτούν σε αυτό.

3.3 Πομάκοι

Οι Πομάκοι κατοικούν κυρίως στα ορεινά της Ξάνθης και της Ροδόπης. Ο πληθυσμός τους αγγίζει τις 36.000 και πιο αναλυτικά τις 23.000 στο νομό Ξάνθης, τις 11.000 στο νομό Ροδόπης και τις 2.000 στο νομό Έβρου. Η γλώσσα τους είναι τα πομάκικα, τα οποία θεωρούνται σλαβογενές ιδίωμα. Θεωρείται από τους παλαιότερους πληθυσμούς των Βαλκανίων που εξισλαμίστηκαν με τη βία (Ζεγκίνης, 2001).

Η καταγωγή τους είναι αμφιλεγόμενη. Τόσο η Βουλγαρία όσο και η Ελλάδα και η Τουρκία έχουν διεκδικήσει τους Πομάκους, παρουσιάζοντας διαφορετικά ιστορικά στοιχεία προκειμένου να ενισχύσουν τους εθνικούς μύθους προσεταιρισμού τους. Για την προέλευση των Πομάκων έχουν διατυπωθεί οι εξής θεωρίες:

- Είναι απόγονοι του Παιονικού φύλου των Αγριάνων. Η άποψη αυτή είναι η επικρατέστερη μεταξύ των ελλήνων ιστορικών.
- Είναι αρχαίο θρακικό φύλο, το οποίο διαδοχικά εκρωμαίστηκε, εκσλαβίστηκε και εξισλαμίστηκε.
- Είναι εξισλαμισμένοι Βούλγαροι. Η άποψη αυτή είναι η επικρατέστερη μεταξύ των βούλγαρων ιστορικών. Υποστηρίζεται η άποψη ότι λόγω της Ελληνικής πολιτικής οι Πομάκοι τα τελευταία 50 χρόνια αποκτήσκει την Τουρκική συνείδηση ενώ η Βουλγάρικη συνείδηση έχει χαθεί.
- Είναι Τούρκοι που λόγω της γειννίας με Σλάβους έμαθαν τη Βουλγαρική γλώσσα. Η άποψη αυτή είναι η επικρατέστερη μεταξύ των τούρκων ιστορικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΡΕΥΝΑ

Στόχος της εργασίας είναι να παρουσιάσουμε αναλυτικά τις δημογραφικές εξελίξεις του μουσουλμανικού και του μη μουσουλμανικού πληθυσμού της Δυτικής Θράκης από το 1928 μέχρι σήμερα ανά νομό και ανά περίοδο.

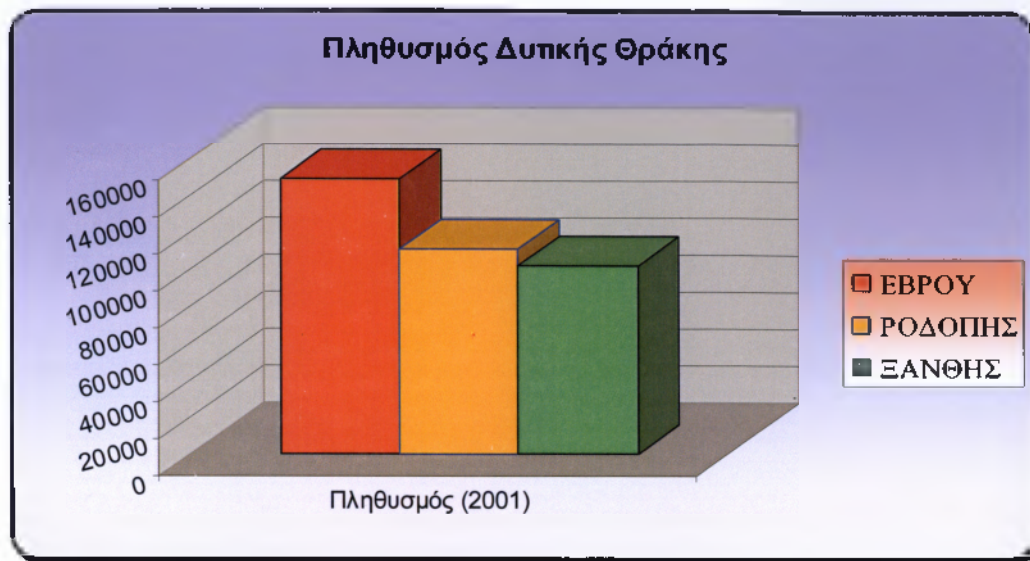
Πέρα των δημογραφικών εξελίξεων η εργασία είχε στόχο να εξετάσει και την παροχή υπηρεσιών υγείας στο μουσουλμανικό πληθυσμό. Για τον λόγο αυτό είχε σχεδιαστεί ερωτηματολόγιο. Όμως η διενέργεια της έρευνας δεν πραγματοποιήθηκε καθώς δεν μπορούσαμε να έρθουμε σε επικοινωνία με παράγοντες της μουσουλμανικής μειονότητας. Για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας αξιοποιήθηκαν πληροφορίες και στατιστικά στοιχεία τα οποία συλλέχθηκαν από την Ελληνική Στατιστική Αρχή και από άρθρα και βιβλία που ασχολούνται με την δημογραφική εξέλιξη της Θράκης και ειδικότερα της μειονότητας.

Πιο αναλυτικά, στο ερευνητικό κομμάτι της εργασίας θέλουμε να δείξουμε την εξελικτική πορεία τόσο του γηγενή όσο και του μειονοτικού πληθυσμού της Δυτικής Θράκης. Επιπλέον, καταδεικνύεται πώς επηρεάστηκε πληθυσμιακά η Δυτική Θράκη μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή και τη Συνθήκη της Λωζάνης.

4.1 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Δ. ΘΡΑΚΗΣ

Στο σχεδιάγραμμα 4.1 που ακολουθεί παρουσιάζονται τα πληθυσμιακά στοιχεία ανά νομό. Πιο συγκεκριμένα, ο νόμος Έβρου έχει 149.354 κατοίκους, ο νομός Ροδόπης έχει 110.828 κατοίκους και ο νομός Ξάνθης 101.856 κατοίκους (σύμφωνα με την ΕΣΥΕ για την περίοδο 2001).

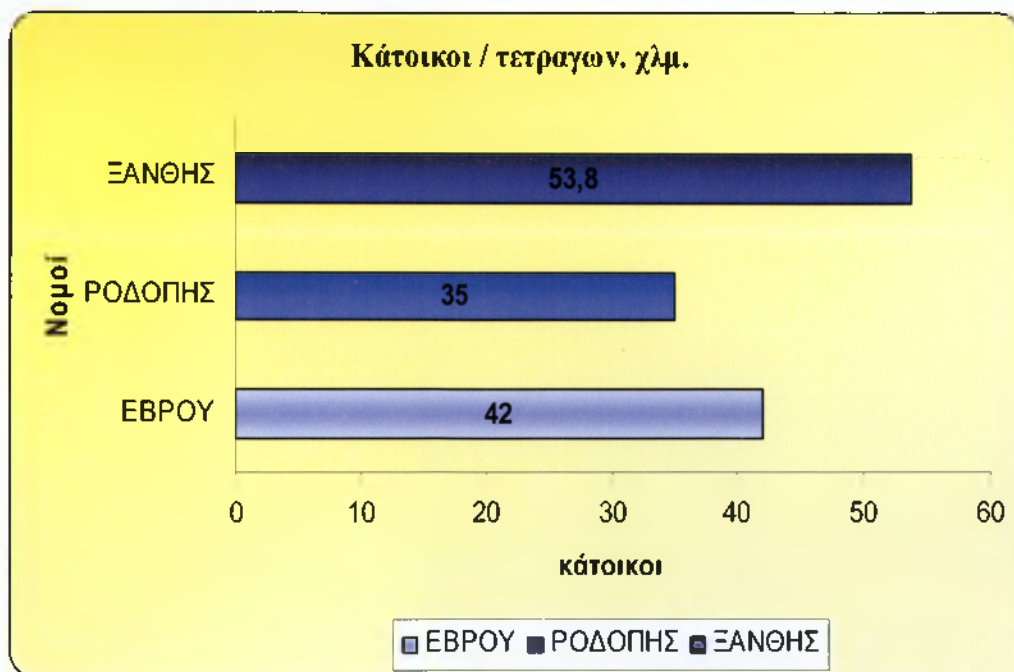
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Σχεδιάγραμμα 4.1: Πληθυσμός Δ. Θράκης ανά νομό για την περίοδο 2001

Στη συνέχεια παρουσιάζουμε, στο σχεδιάγραμμα 4.2, την πυκνότητα του πληθυσμού ανά νομό.

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Σχεδιάγραμμα 4.2: Κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο και ανά νομό (2001)

4.2 ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Στην ενότητα του κεφαλαίου αυτού, κάνουμε ένα διαχωρισμό ανάμεσα στο μειονοτικό πληθυσμό και τους χριστιανούς που διαμένουν στη Δ. Θράκη.

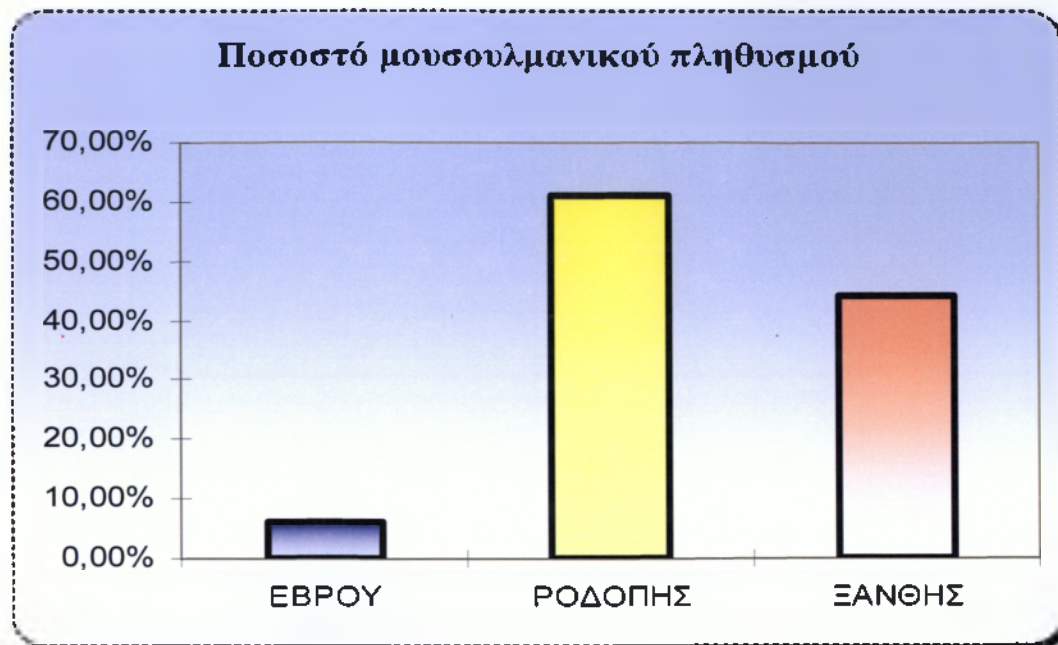
Όπως παρατηρούμε από το σχεδιάγραμμα 4.3, ο μειονοτικός πληθυσμός αποτελεί το 33,14 % ενώ οι χριστιανοί το 66,86 % επί του συνολικού πληθυσμού της Δυτικής Θράκης.

Πηγή: Κάτσικας – Πολίτου, 1999

Σχεδιάγραμμα 4.3: Διαχωρισμός μειονοτικού πληθυσμού και χριστιανών

Στο σχεδιάγραμμα 4.4 παρατηρούμε τα ποσοστά του μουσουλμανικού στοιχείου στη Δυτική Θράκη ανά νομό. Αξίζει να αναφέρουμε ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά μουσουλμανικού πληθυσμού υπάρχουν στους νομούς Ροδόπης και Ξάνθης με αντίστοιχα ποσοστά 61,16 % και 43,9 % επί του συνολικού πληθυσμού του κάθε νομού. Όσον αφορά το νομό Έβρου, παρατηρούμε ότι το μουσουλμανικό στοιχείο περιορίζεται στο 6,25 % επί του συνολικού πληθυσμού του νομού.

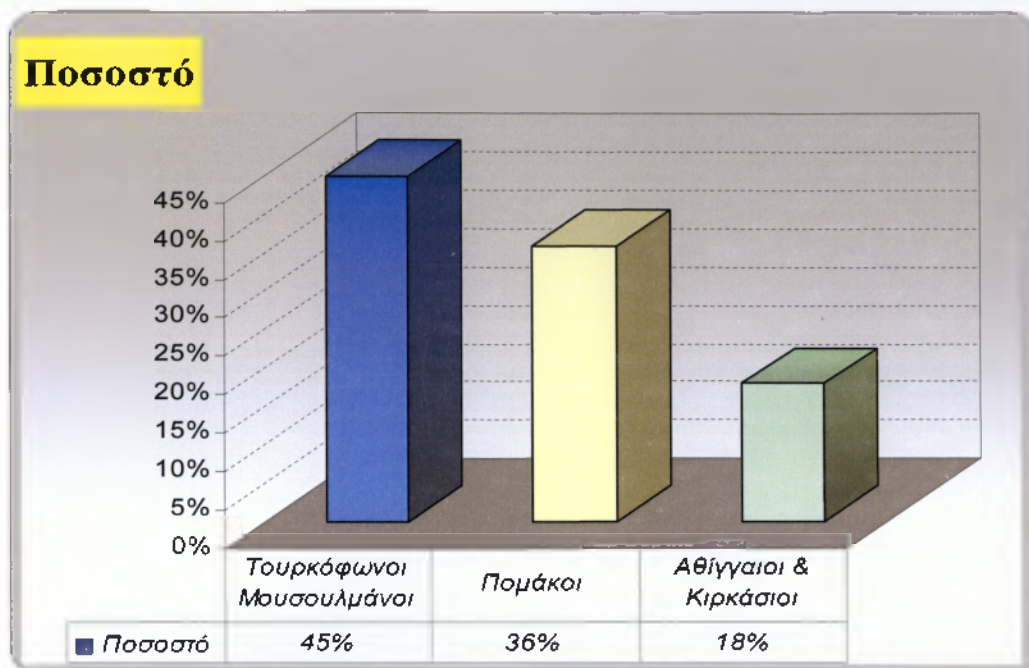
Πηγή: ΕΣΥΕ, 1991

Σχεδιάγραμμα 4.4: Ποσοστά του μουσουλμανικού στοιχείου στη Δ. Θράκη ανά νομό (απογραφή 1991)

Θέλοντας να αναλύσουμε περαιτέρω τη μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης παραθέτουμε το παρακάτω σχεδιάγραμμα (4.5).

Το σχεδιάγραμμα αυτό απεικονίζει σε ποσοστά την ανομοιογένεια της μουσουλμανικής μειονότητας. Πιο αναλυτικά, παρατηρούμε ότι οι Τουρκόφωνοι Μουσουλμάνοι αποτελούν το 45 % της μειονότητας, ακολουθούν οι Πομάκοι με ποσοστό 36 % και τέλος οι Αθίγγανοι με 18 %.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

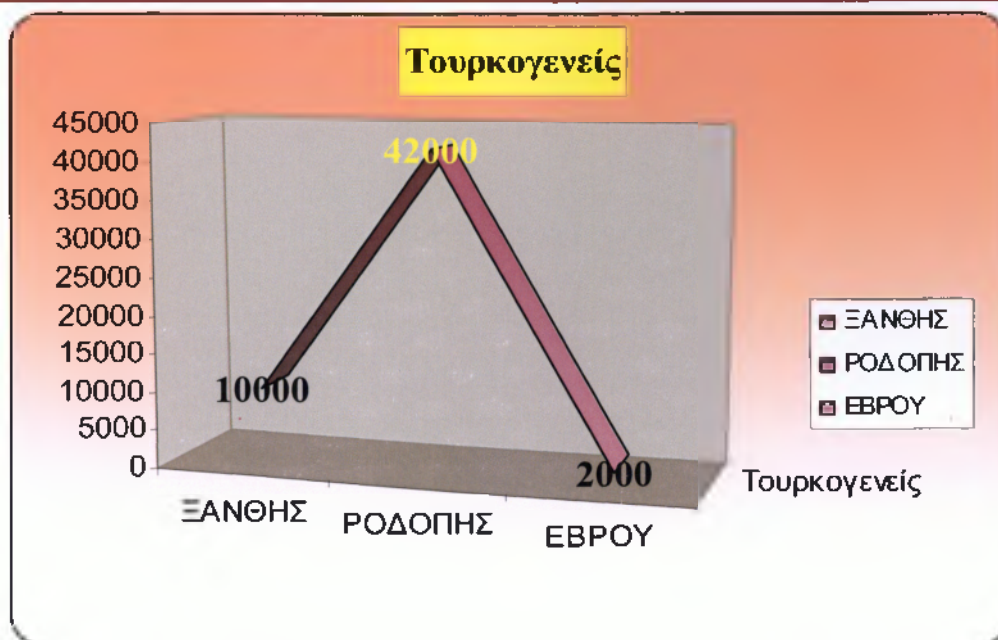
Πηγή: Βακαλόπουλος, 1990

Σχεδιάγραμμα 4.5: Ποσοστά Τουρκόφωνων Μουσουλμάνων, Πομάκων και Αθίγγανων επί του συνολικού πληθυσμού της μειονότητας στη Δυτική Θράκη (απογραφή 1981)

Στα σχεδιαγράμματα 4.6, 4.7 και 4.8 παρατηρούμε τους πληθυσμούς των Τουρκογενών, των Πομάκων και των Αθίγγανων ανά νομό. Πιο συγκεκριμένα, ο νομός Ξάνθης αποτελείται από 10.000 Τουρκογενείς και 23.000 Πομάκους. Ενώ από 11.000 Αθίγγανοι κατοικούν στους νομούς Ξάνθης και Ροδόπης.

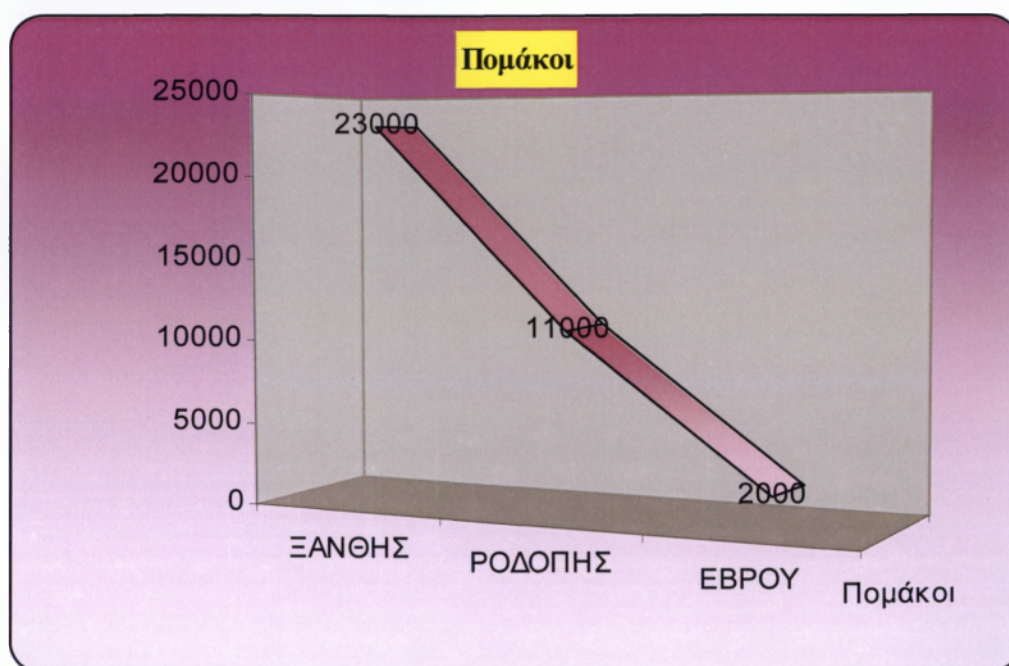
Στο νομό Έβρου κατοικούν 2.000 Τουρκογενείς, 2.000 Πομάκοι και 3.000 Αθίγγανοι.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

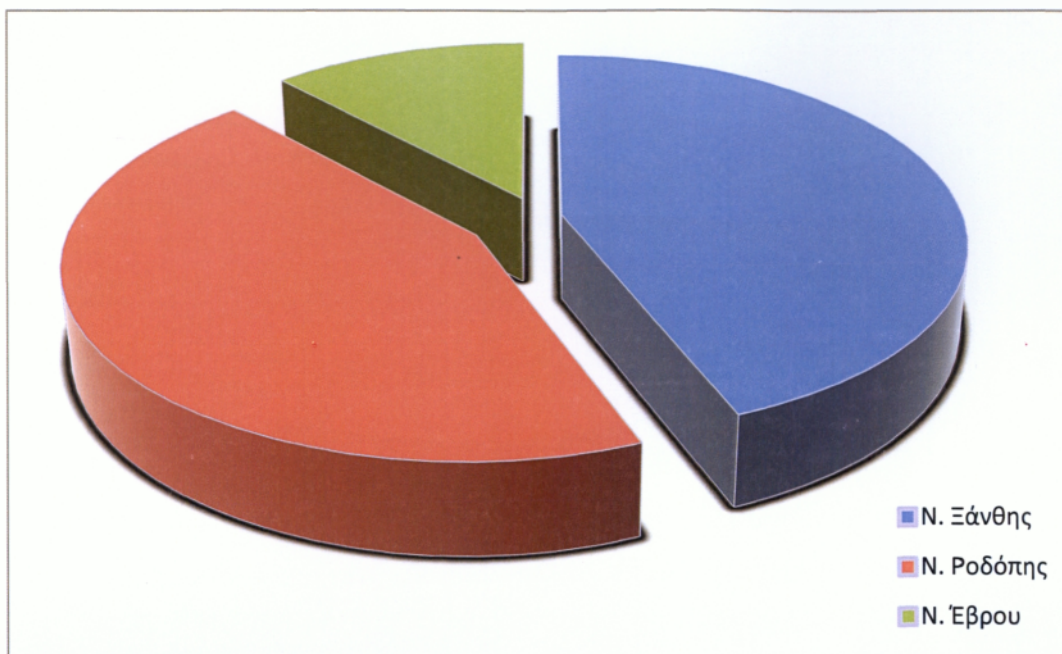
Σχεδιάγραμμα 4.6: Πληθυσμός Τουρκογενών ανά νομό (απογραφή 2001)

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Σχεδιάγραμμα 4.7: Πληθυσμός Πομάκων ανά νομό (απογραφή 2001)

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Σχεδιάγραμμα 4.8: Πληθυσμός Αθίγγανων ανά νομό (απογραφή 2001)

Στο σχεδιάγραμμα 4.9 που ακολουθεί, παρακολουθούμε την πορεία του μουσουλμανικού στοιχείου στη Δυτική Θράκη ανά νομό χρησιμοποιώντας τα στοιχεία τριών απογραφών, του 1928, του 1951 και του 2001.

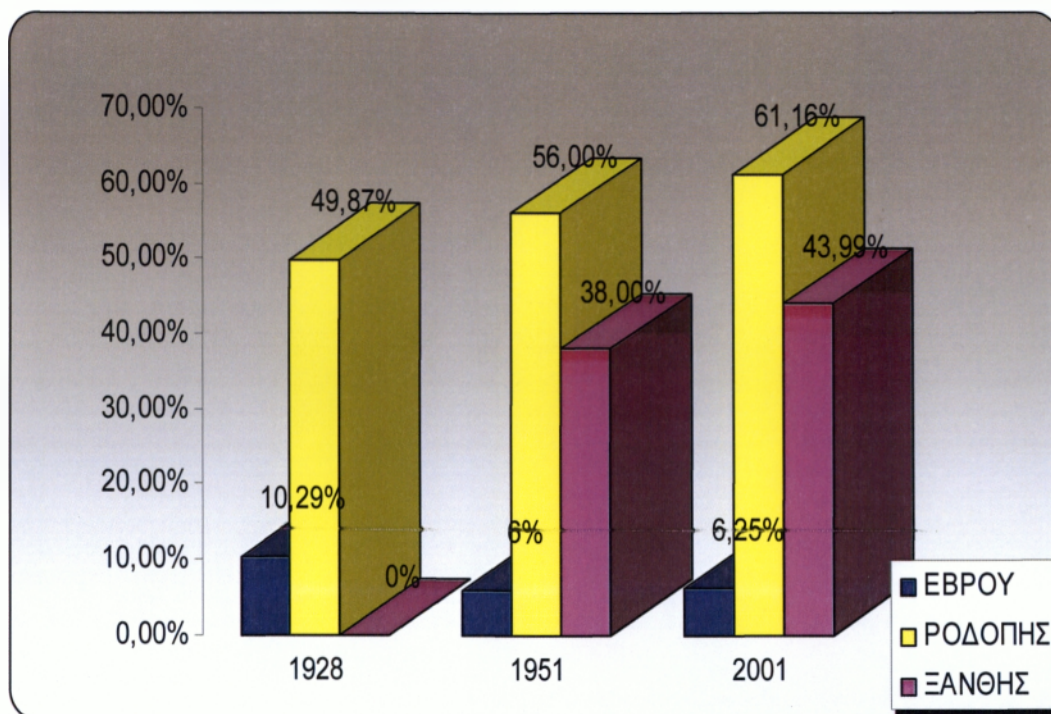
Όπως βλέπουμε από τα στοιχεία του πίνακα 4.1, τα μεγαλύτερα ποσοστά της μουσουλμανικής μειονότητας συγκεντρώνονται στη Ροδόπη και την Ξάνθη. Για παράδειγμα, παρατηρούμε ότι στο νομό Ξάνθης το μουσουλμανικό στοιχείο έχει ποσοστό 43,99 % επί του συνολικού πληθυσμού του νομού.

Επιπλέον, αξίζει να αναφέρουμε ότι στην απογραφή του 1928 δεν έχουμε στοιχεία για το λόγο ότι μέχρι και το 1951 η Θράκη αποτελείτο από τους νομούς Έβρου και Ροδόπης. Ο νομός Ξάνθης δημιουργήθηκε αργότερα με τη διοικητική διαίρεση του νομού Ροδόπης.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Πίνακας 4.1: Ποσοστό μουσουλμάνων ανά νομό και ανά περίοδο (1928 – 1951 – 2001)

	1928	1951	2001
ΕΒΡΟΣ	10,29 %	6 %	6,25 %
ΡΟΔΟΠΗ	49,87 %	56 %	61,16 %
ΞΑΝΘΗ	n/a	38 %	43,99 %

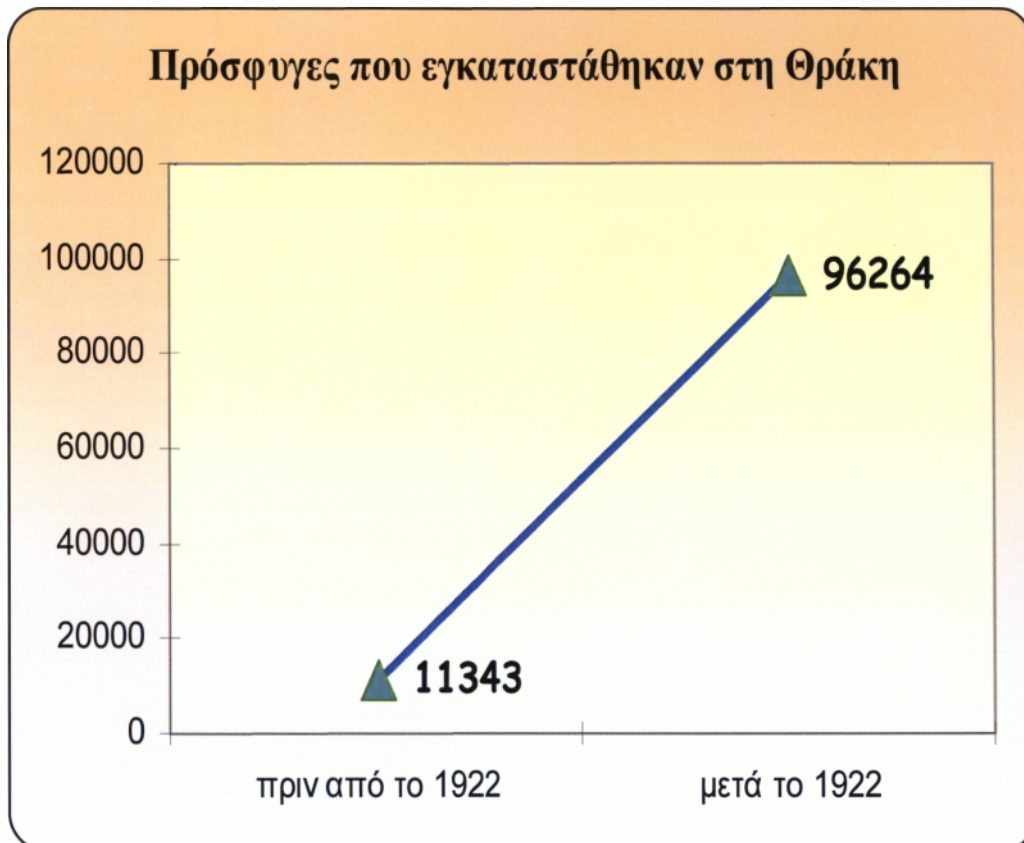

Σχεδιάγραμμα 4.9: Ποσοστό μουσουλμάνων ανά νομό και ανά περίοδο (1928 – 1951 – 2001)

Στο σχεδιάγραμμα 4.10 παρατηρούμε την αύξηση του προσφυγικού πληθυσμού μετά το 1922.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Πιο αναλυτικά, πριν το 1922 οι πρόσφυγες που είχαν εγκατασταθεί στη Θράκη ήταν 11.343, ενώ μετά τη μικρασιατική καταστροφή του 1922 οι πρόσφυγες έφτασαν τους 96.264 (Τρουμπέτα, 2001).

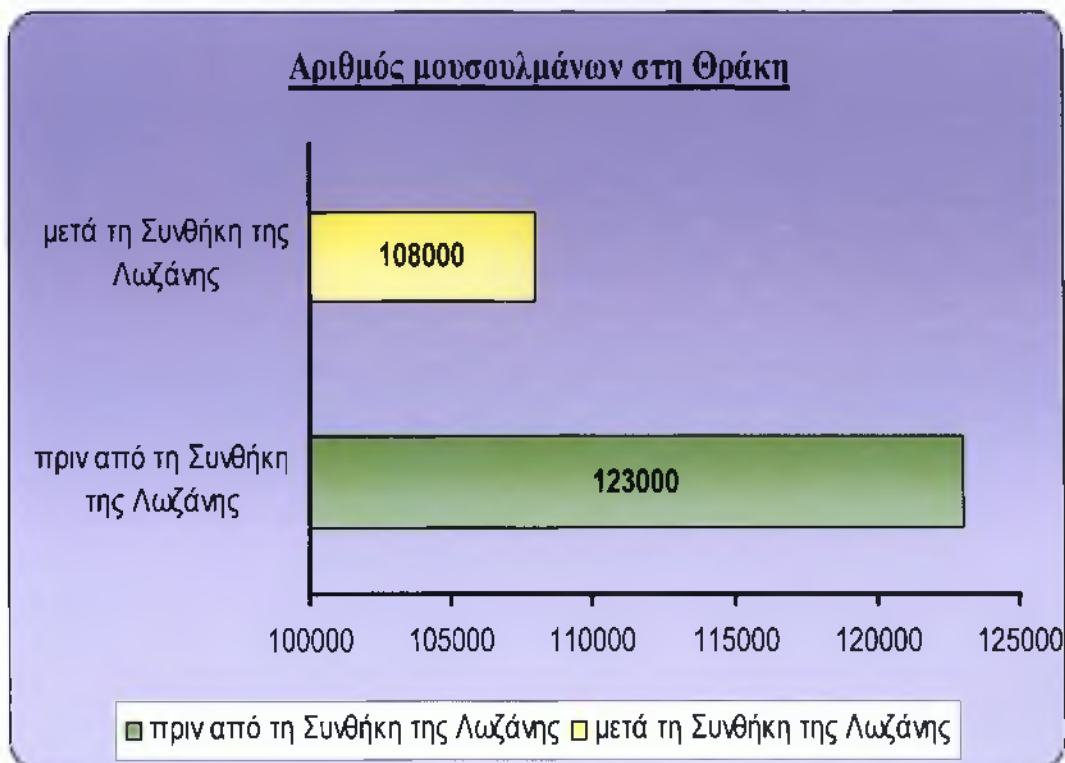

Πηγή: Τρουμπέτα, 2001

Σχεδιάγραμμα 4.10: Πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στη Δυτική Θράκη πριν και μετά το 1922

Στο σχεδιάγραμμα 4.11, διακρίνεται μια σαφής διαφορά στον αριθμό των εγκατεστημένων στη Θράκη μουσουλμάνων πριν και μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης.

Πριν το 1923, οι μουσουλμάνοι που έμεναν στη Θράκη ήταν γύρω στις 123.000 ενώ μετά την υπογραφή της συνθήκης παρατηρείται μια μείωση καθώς ο αριθμός των μουσουλμάνων μειώνεται στις 108.000 (Τρουμπέτα, 2001).

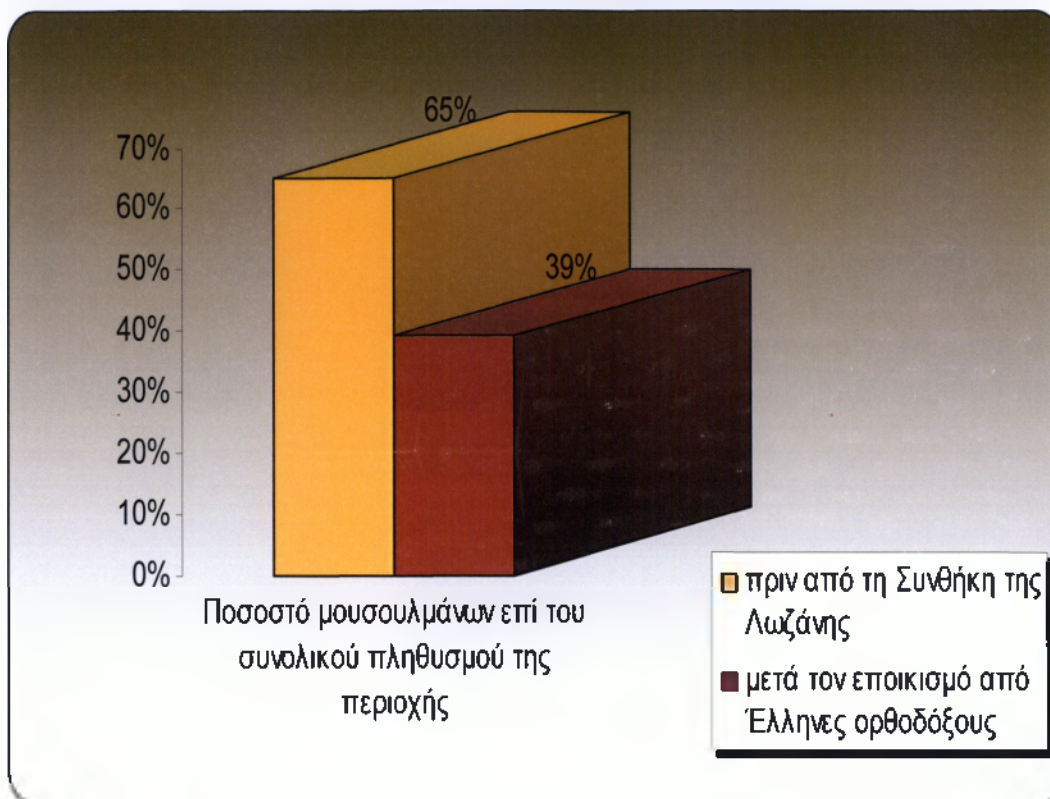
Πηγή: Τρουμπέτα, 2001

Σχεδιάγραμμα 4.11: Αριθμός μουσουλμάνων στη Θράκη πριν και μετά τη Συνθήκη της Λωζάνης

Επιπλέον, όπως παρατηρούμε και στο σχεδιάγραμμα 4.12 το ποσοστό των εγκατεστημένων μουσουλμάνων στη Δυτική Θράκη πριν από την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης ήταν 65% επί του συνολικού πληθυσμού της περιοχής.

Αντίθετα, μετά τον εποικισμό από Έλληνες ορθοδόξους το ποσοστό αυτό μειώθηκε στο 39 %.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Πηγή: Τρουμπέτα, 2001

Σχεδιάγραμμα 4.12: Ποσοστό εγκατεστημένων μουσουλμάνων στη Δυτική Θράκη επί του συνολικού πληθυσμού της περιοχής χωρισμένο σε δύο περιόδους, πριν τη Συνθήκη της Λωζάνης και μετά τον εποίκισμό από Έλληνες ορθοδόξους

Ιστορικά, πηγαίνοντας ακόμα πιο πίσω, παρατηρούμε αναλυτικά από τον πίνακα 4.2 καθώς και από το σχεδιάγραμμα 4.13, το οποίο απεικονίζει τα στοιχεία του πίνακα 5.2, ότι κατά την απογραφή του 1910, οι εγγεγραμμένοι Τούρκοι ήταν 325.000, οι Βούλγαροι ήταν 56.000 ενώ οι Έλληνες ήταν 30.000. Οι συνολικά εγγεγραμμένοι την περίοδο εκείνη ήταν 430.350 κάτοικοι (Τρουμπέτα, 2001).

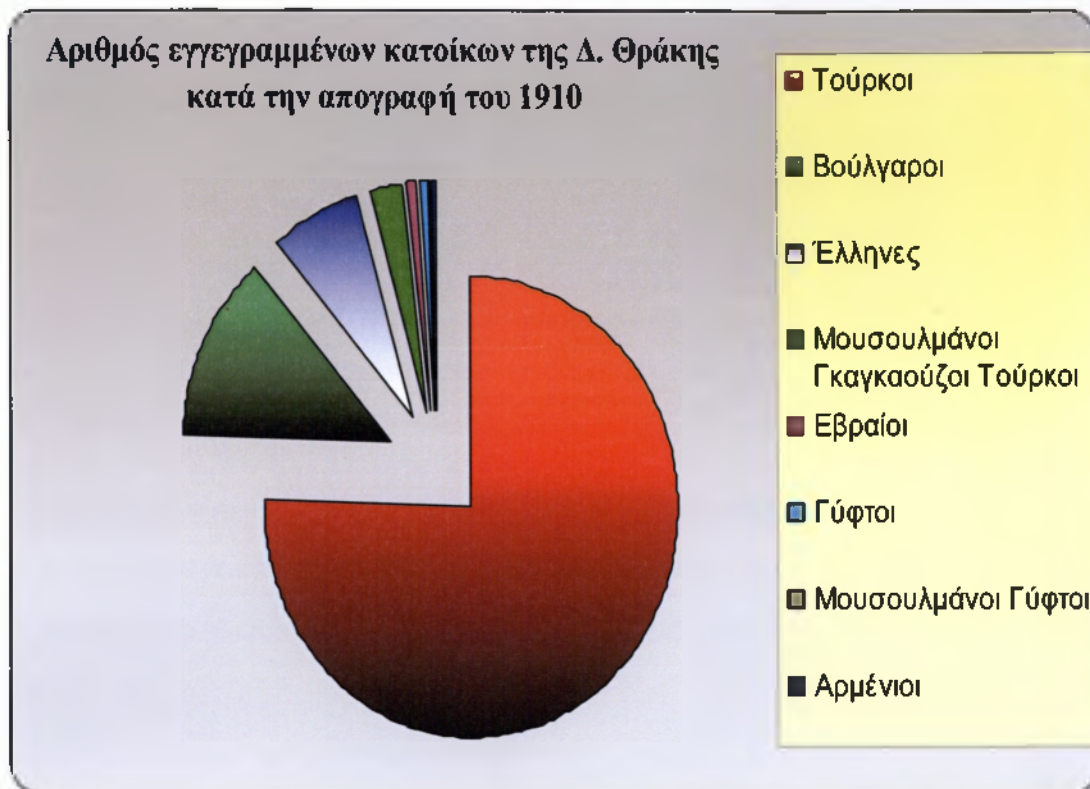
**ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ
ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ**

Πίνακας 4.2: Αριθμός εγγεγραμμένων κατοίκων της Δ. Θράκης κατά την απογραφή του 1910

Αριθμός εγγεγραμμένων κατοίκων της Δυτικής Θράκης κατά την απογραφή του 1910	
Τούρκοι	325.000
Βούλγαροι	56.000
Έλληνες	30.000
Μουσουλμάνοι Γκαγκαούζοι Τούρκοι	11.000
Εβραίοι	3.500
Γύφτοι	2.400
Μουσουλμάνοι Γύφτοι	1.600
Αρμένιοι	850
Σύνολο εγγεγραμμένων	430.350 κάτοικοι

Πηγή: Τρουμπέτα, 2001

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Πηγή: Τρουμπέτα, 2001

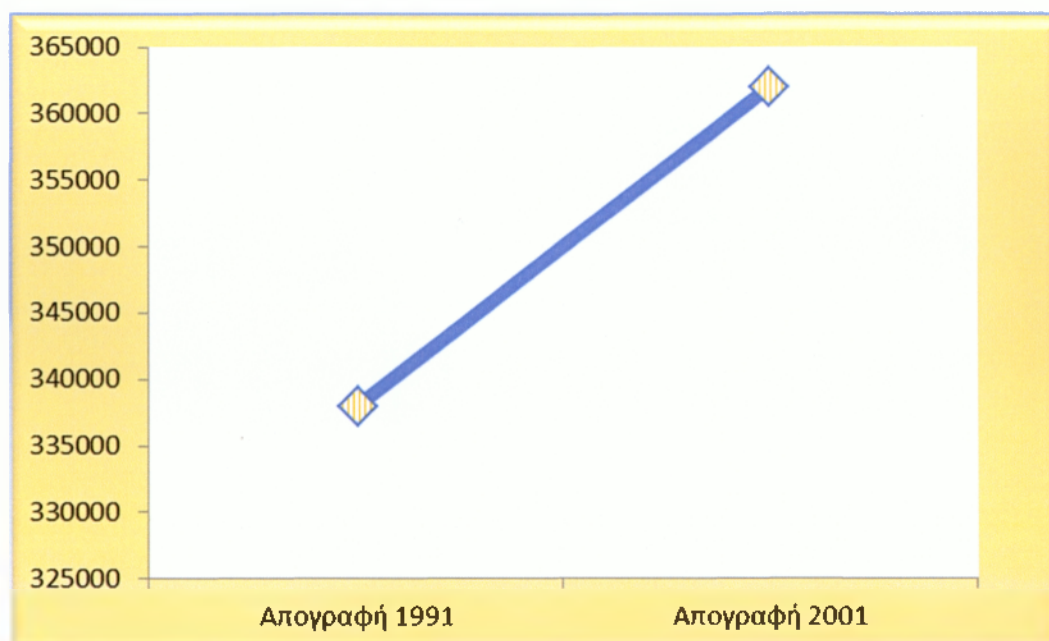
Σχεδιάγραμμα 4.13: Αριθμός εγγεγραμμένων κατοίκων της Δ. Θράκης κατά την απογραφή του 1910

Τέλος, στον πίνακα 4.3 παρουσιάζεται συνοπτικά η εξέλιξη του συνολικού πληθυσμού της Θράκης σήμερα, δηλαδή, τη δεκαετία 1991 – 2001. Επίσης, παρατηρούμε αντίστοιχα την εξέλιξη των Ορθοδόξων, των Μουσουλμάνων, των Τουρκογενών, των Πομάκων και των Αθίγγανων για την περίοδο 1991 – 2001, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Πίνακας 4.3: Απογραφή 1991 και 2001

Απογραφή	1991	2001
Σύνολο Πληθυσμού Θράκης	338.000	362.000
Ορθόδοξοι	240.000	248.000
Μουσουλμάνοι	98.000	114.000
Τουρκογενείς	49.000	54.000
Πομάκοι	34.300	36.000
Αθίγγανοι	14.700	24.000

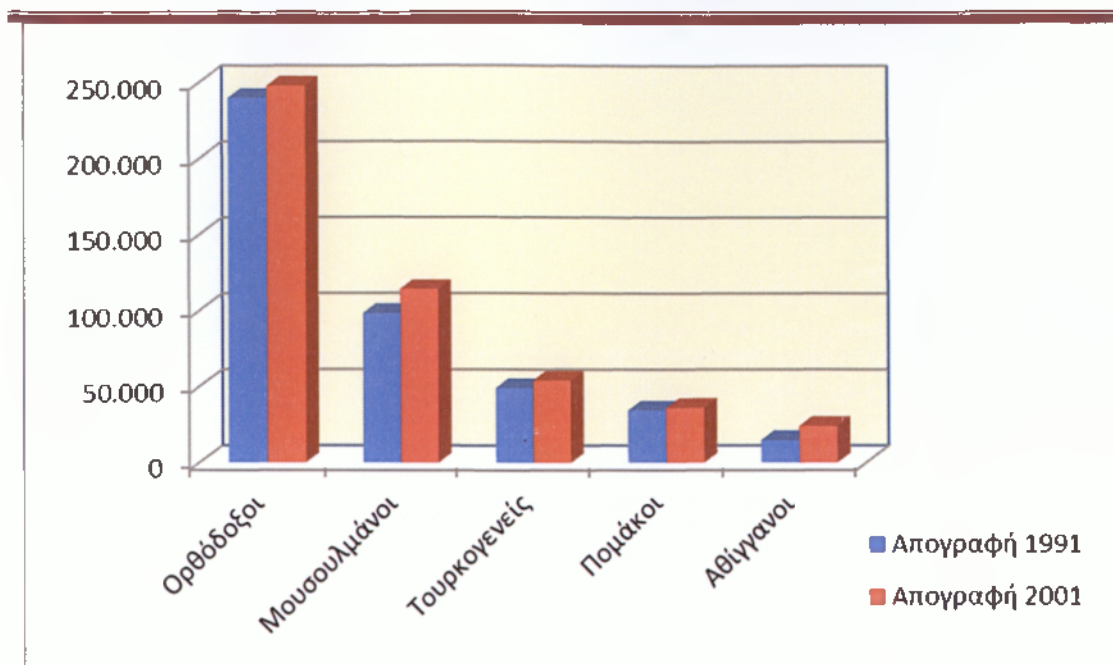

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Σχεδιάγραμμα 4.14: Σύνολο πληθυσμού Θράκης την περίοδο 1991 - 2001

Στο σχεδιάγραμμα 4.15 παρατηρούμε ότι το μουσουλμανικό στοιχείο της Θράκης έχει αυξηθεί μεταξύ του 1991 και του 2001, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Σχεδιάγραμμα 4.15: Σύνολο Ορθοδόξων, Μουσουλμάνων, Τουρκογενών, Πομάκων και Αθίγγανων της Θράκης την περίοδο 1991 - 2001

4.3 ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ Δ. ΘΡΑΚΗΣ

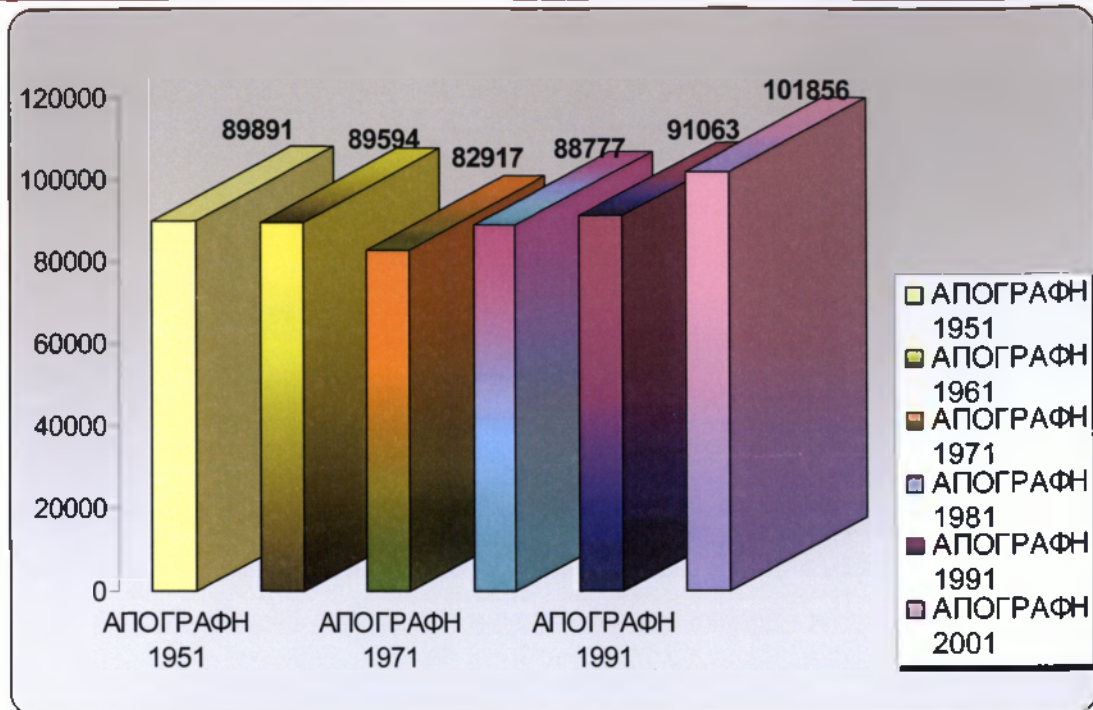
Με βάση τα στατιστικά στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. δημιουργήσαμε ραβδογράμματα προκειμένου να παρατηρήσουμε την εξέλιξη του πληθυσμού στη Δυτική Θράκη.

Τα στοιχεία αφορούν την καταγραφή του εγκατεστημένου στην περιοχή πληθυσμού τις περιόδους 1951, 1961, 1971, 1981, 1991 και 2001.

4.3.1 Εξέλιξη πληθυσμού του νομού Ξάνθης

Όπως φαίνεται στο σχεδιάγραμμα 4.16, ο πληθυσμός του νομού Ξάνθης με βάση τα στοιχεία της απογραφής του 2001 έχει φτάσει τις 101.856 κατοίκους, ενώ 50 χρόνια πριν ο αντίστοιχος πληθυσμός ήταν περίπου 90.000.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

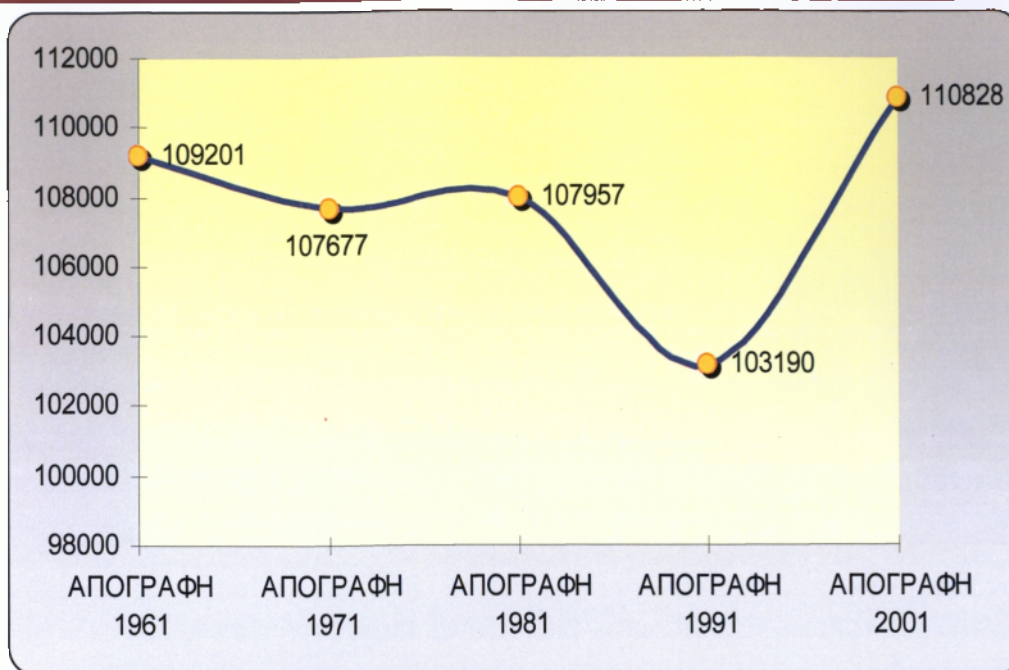
Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Σχεδιάγραμμα 4.16: Εξέλιξη του πληθυσμού του νομού Ξάνθης

4.3.2 Εξέλιξη πληθυσμού του νομού Ροδόπης

Παρατηρούμε στο σχεδιάγραμμα 4.17 ότι ο πληθυσμός του νομού Ροδόπης είναι περίπου 111.000 κάτοικοι. Η μεταβολή του πληθυσμού δεν είναι μεγάλη την περίοδο 1961 – 2001. Ωστόσο, αν παρατηρήσουμε πιο προσεχτικά στο σχεδιάγραμμα, διακρίνεται μια μεγάλη αύξηση του πληθυσμού ανάμεσα στην απογραφή του 1991 και του 2001 της τάξης των 7.638 κατοίκων.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

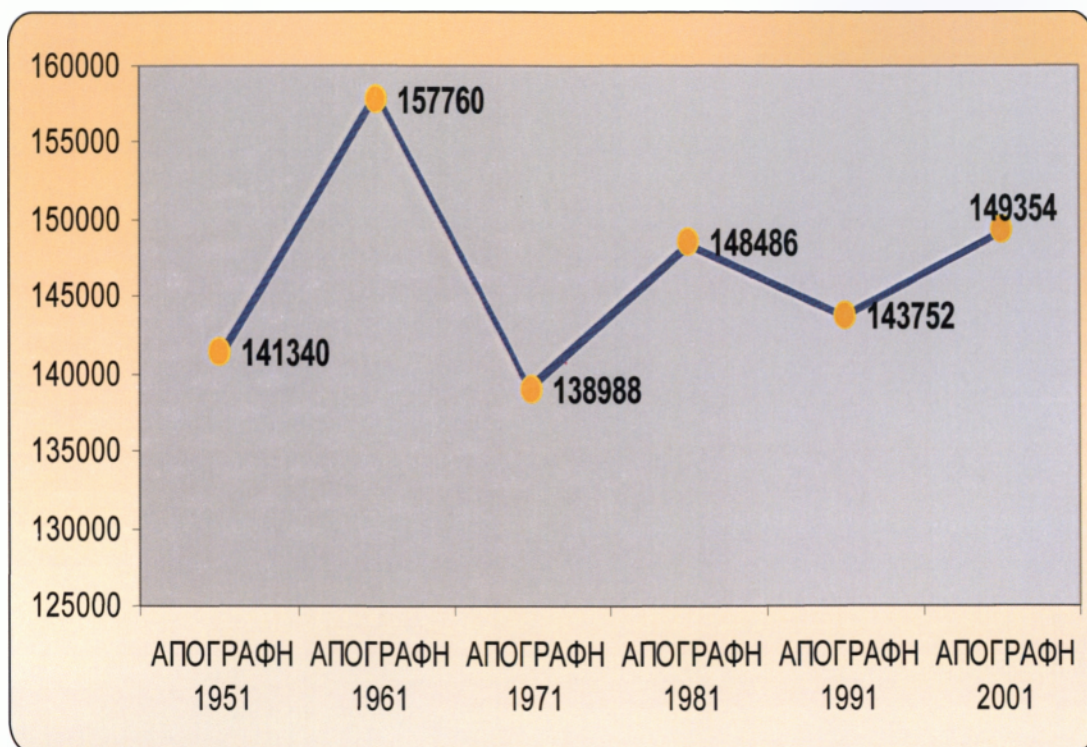
Σχεδιάγραμμα 4.17: Εξέλιξη του πληθυσμού του νομού Ροδόπης

4.3.3 Εξέλιξη πληθυσμού του νομού Έβρου

Το 1951 ο πληθυσμός του νομού Έβρου ήταν 141.340 κάτοικοι, ενώ δέκα χρόνια αργότερα ήταν 157.760, λόγω της αύξησης των γεννήσεων. Στη συνέχεια, στην απογραφή του 1971 παρατηρείται μια μείωση του πληθυσμού λόγω της μεγάλης μετανάστευσης και μειώνεται στις 138.988 κατοίκους. Η παλιννόστηση της δεκαετίας του 1970 έχει αποτέλεσμα, καθώς το 1981 απογράφονται 148.486 άτομα. Ωστόσο και στη δεκαετία του 1980 - 1990 ο πληθυσμός μειώνεται ξανά αφού το 1991 είναι 143.752 κάτοικοι. Η έλευση των Ελλήνων από την πρώην Σοβιετική Ένωση προβλήθηκε ως μία λύση στο δημογραφικό, ωστόσο ο νομός είχε μικρή αύξηση και έφτασε στις 149.354 (Μαλκίδης, 2010).

Στο σχεδιάγραμμα 4.18 παρατηρούμε την πορεία του πληθυσμού του νομού Έβρου μεταξύ της περιόδου 1951 – 2001.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Σχεδιάγραμμα 4.18: Εξέλιξη του πληθυσμού του νομού Έβρου

4.4 ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ Δ. ΘΡΑΚΗΣ 1971 - 1991

Για τις εσωτερικές μετακινήσεις των κατοίκων της Θράκης που πραγματοποιούνται από τον ένα χώρο στον άλλο με σκοπό τη μόνιμη ή την προσωρινή εγκατάστασή τους δεν τηρούνται στατιστικά στοιχεία από διοικητικές πηγές, όπως συμβαίνει με την εξωτερική μετανάστευση. Ωστόσο, οι πληροφορίες για τη συλλογή του αναγκαίου στατιστικού υλικού για τη μέτρηση της εσωτερικής μετανάστευσης της Θράκης κατά την περίοδο 1971-1991, έχουν ληφθεί τα απαραίτητα στατιστικά στοιχεία με βάση την ερώτηση κατά την ημέρα διεξαγωγής της απογραφής σχετικά με που διέμεναν μόνιμα πριν από πέντε χρόνια σε άλλο δήμο ή κοινότητα.

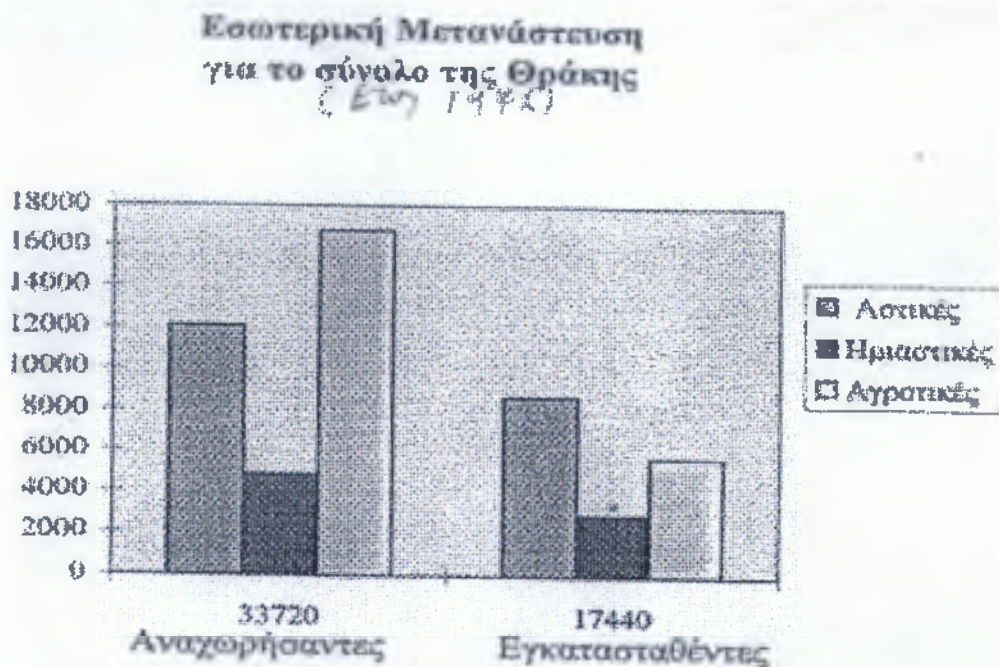
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 1971 οι αναχωρήσαντες από το γεωγραφικό διαμέρισμα της Θράκης ήταν 33.720 άτομα, εκ των οποίων οι 12.100 προέρχονται από τις αστικές περιοχές της Θράκης, οι 4.860 από τις ημιαστικές περιοχές και οι υπόλοιποι 16.760 από αγροτικές. Αντίθετα, οι εγκατασταθέντες ήταν 17.440 άτομα.

Επιπλέον, από το σύνολο των αναχωρησάντων, 7.660 άτομα εγκαταστάθηκαν στην περιφέρεια της Θράκης, 8.740 άτομα εγκαταστάθηκαν σε αστικές περιοχές της Θράκης, 2.940 άτομα σε ημιαστικές περιοχές και 5.760 άτομα σε αγροτικές.

Από τους αναχωρήσαντες και τους εγκατασταθέντες προκύπτει ότι η καθαρή μεταβολή για τον συνολικό πληθυσμό της Θράκης είναι -16.280 άτομα.

Τα στοιχεία αυτά παρουσιάζονται και στο σχήμα 4.19 που ακολουθεί.

Σχήμα 4.19: Εσωτερική Μετανάστευση για το σύνολο της Θράκης (έτος 1971)

Όσον αφορά την εσωτερική μετανάστευση ανά νομό στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Θράκης, κατά την απογραφή του 1971, παρατηρούμε, στο σχήμα 4.20 ότι για το νομό Έβρου οι αναχωρήσαντες 16.860 και οι εγκατασταθέντες 8.220, για το

**ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ
ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ**

νομό Ξάνθης 84.820 οι αναχωρήσαντες και εγκαταστάθηκαν 3.580 άτομα, ενώ για το νομό Ροδόπης οι αναχωρήσαντες είναι 8.440 και εγκαταστάθηκαν 5.640 άτομα. Ενώ στον πίνακα 4.4 που ακολουθεί παρουσιάζονται διεξοδικά οι Δείκτες Εσωτερικής Μετανάστευσης ανά περιοχή κατά την απογραφή του 1971.

Πίνακας 4.4: Δείκτες Εσωτερικής Μετανάστευσης ανά νομό (απογραφή 1971)

Νομός Έβρου

	Σύνολο	Αστικές	Ημιαστικές	Αγροτικές
Δείκτης Αποχωρησάντων	114,21	125,42	137,57	99,86
Δείκτης Εγκατασταθέντων	59,15	95,67	80,82	32,16
Δείκτης Καθαρής Μετανάστευσης	-60,29	-33,45	-63,70	-72,49

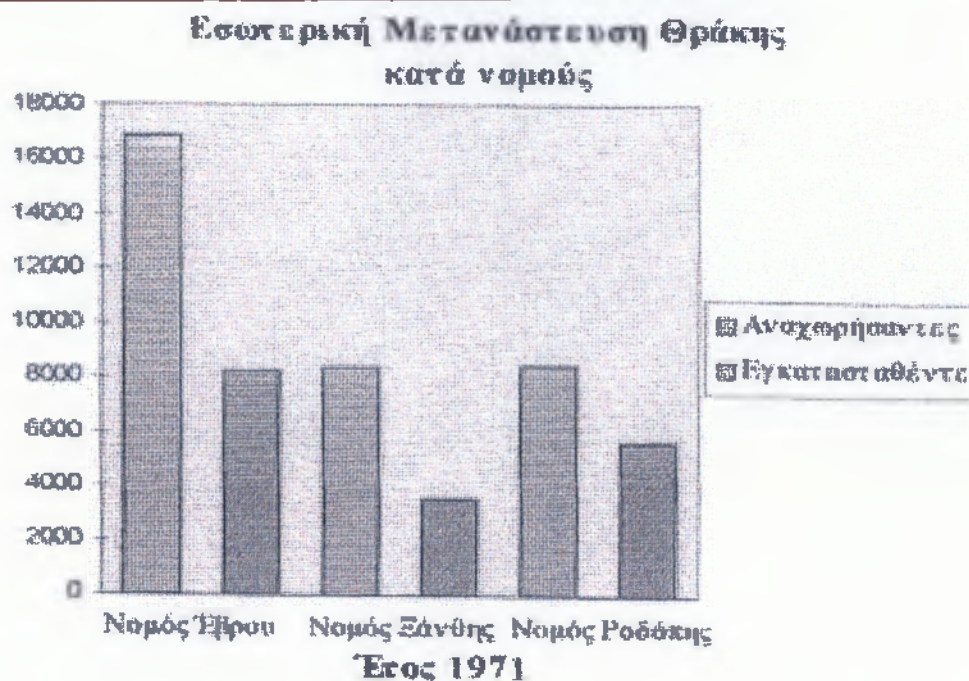
Νομός Ξάνθης

	Σύνολο	Αστικές	Ημιαστικές	Αγροτικές
Δείκτης Αποχωρησάντων	95,95	117,58	18,03	89,53
Δείκτης Εγκατασταθέντων	43,18	67,32	0	33,45
Δείκτης Καθαρής Μετανάστευσης	-56,72	-55,38	-18,19	-59,75

Νομός Ροδόπης

	Σύνολο	Αστικές	Ημιαστικές	Αγροτικές
Δείκτης Αποχωρησάντων	78,39	117,7	65,03	57,99
Δείκτης Εγκατασταθέντων	52,38	102,93	63,29	25,36
Δείκτης Καθαρής Μετανάστευσης	-25,67	-16,6	-1,86	-34,05

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

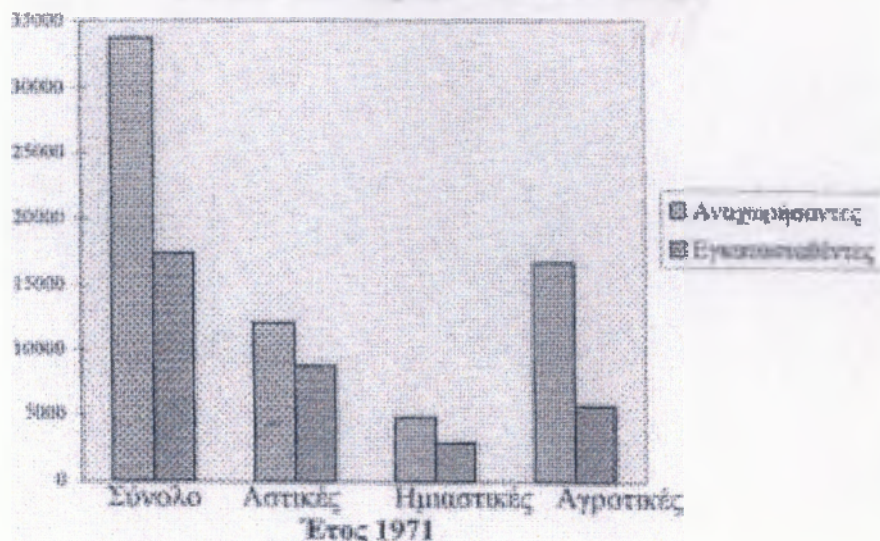
Σχήμα 4.20: Εσωτερική Μετανάστευση Θράκης ανά νομό (1971)

Από το σχήμα 4.20 προκύπτει ότι ο νομός Έβρου εμφανίζει την εντονότερη μείωση στον πληθυσμό εξαιτίας της αυξημένης αναχώρησης ατόμων που δεν αναπληρώνεται, για το λόγο ότι η εγκατάσταση ατόμων στο νομό αυτό είναι πολύ μικρότερη. Επιπλέον, και στους δυο άλλους νομούς οι πληθυσμοί εμφανίζονται συρρικνωμένοι.

Η σχέση ανάμεσα στα δύο μεταναστευτικά ρεύματα εισόδου και εξόδου ανά νομό καθώς και για το σύνολο της Θράκης παρουσιάζεται στο σχήμα 4.21, όπου είναι εμφανής η διαφορά ανάμεσα στους αποχωρήσαντες και στους εγκατασταθέντες.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Εσωτερική Μετανάστευση
για το σύνολο της Θράκης κατά περιοχές

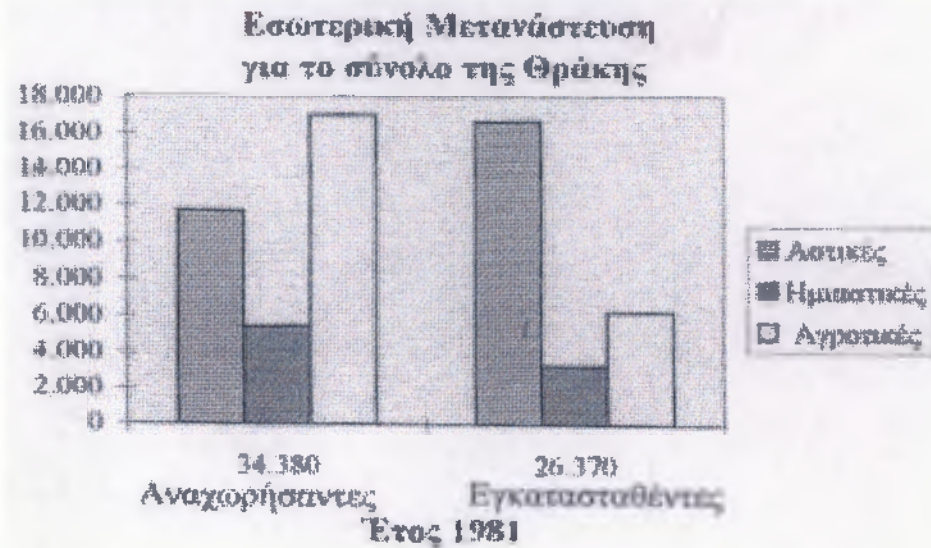
Σχήμα 4.21: Εσωτερική Μετανάστευση για το σύνολο της Θράκης κατά περιοχές (έτος 1971)

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 1981 για το σύνολο της Θράκης ο αριθμός των αναχωρησάντων, 34.380 άτομα υπερβαίνει τον αριθμό των εγκατασταθέντων, 26.370 ατόμων κατά 8.010 άτομα. Επομένως η καθαρή μεταβολή στον πληθυσμό της Θράκης εξ αιτίας της εσωτερικής μετανάστευσης είναι - 8.010 άτομα. Η διαφορά ανάμεσα στις δυο μεταναστευτικές ροές είναι εντονότερη στις αγροτικές περιοχές με καθαρή μεταβολή - 10.780 άτομα.

Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο μέρος των αναχωρησάντων εγκαταστάθηκε στις αστικές περιοχές του νομού 1.490 άτομα και 990 στην περιοχή της πρωτεύουσας. Η καθαρή μεταβολή είναι θετική για τις αστικές περιοχές του νομού 2.490 άτομα, στις αγροτικές περιοχές είναι -2.180 άτομα και στις ημιαστικές - 490 άτομα.

Αυτό διακρίνεται στο σχήμα 4.22.

**ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ
ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ**

Σχήμα 4.22: Εσωτερική Μετανάστευση για το σύνολο της Θράκης κατά περιοχές (έτος 1981)

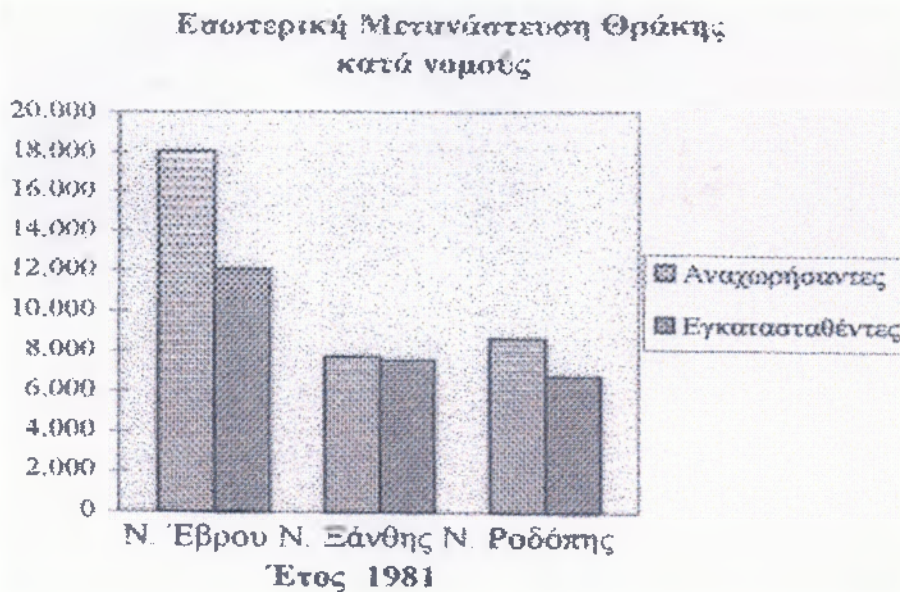
Στο παρακάτω σχήμα 4.23 απεικονίζεται η εσωτερική μετανάστευση κατά νομούς για το έτος 1981. Παρατηρούμε ότι η καθαρή μείωση μεταξύ αυτών που αναχώρησαν και αυτών που εγκαταστάθηκαν στο νομού Έβρου για το έτος 1981 είναι -5.950 άτομα, από τα οποία -1.440 άτομα αναφέρονται στις ημιαστικές περιοχές και -6.290 αναφέρονται στις αγροτικές περιοχές, ενώ η καθαρή μεταβολή για τον αστικό πληθυσμό είναι θετική 1.780 άτομα. Για τον νομό Ξάνθης η διαφορά στους εγκατασταθέντες είναι -180 (7.720 - 7.540).

Όσον αφορά το νομό Ροδόπης, στη διάρκεια 1976 -1981 αναχώρησαν 8.650 άτομα από τα οποία 3.510 αναχώρησαν από τις αστικές περιοχές, 870 από τις ημιαστικές και 4.270 από τις αγροτικές περιοχές. Από τα 8.650 άτομα που αναχώρησαν από το νομό Ροδόπης, τα 1.730 εγκαταστάθηκαν στην περιοχή της πρωτεύουσας, τα 1.400 άτομα στις αστικές περιοχές του νομού, τα 170 στις ημιαστικές περιοχές του νομού, 1.020 στις αγροτικές περιοχές του νομού και 4.330 άτομα στην υπόλοιπη χώρα. Στην ίδια χρονική περίοδο εγκαταστάθηκαν στο νομό αυτό 6.770 άτομα, από τα οποία 4.190 εγκαταστάθηκαν στις αστικές περιοχές του νομού, 620 στις ημιαστικές και 1.960 στις αγροτικές περιοχές του νομού.

Η καθαρή μείωση στο νομό Ροδόπης ήταν - 1.880 άτομα, ενώ στις αστικές περιοχές ο πληθυσμός αυξήθηκε κατά 680 άτομα στις αγροτικές περιοχές

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

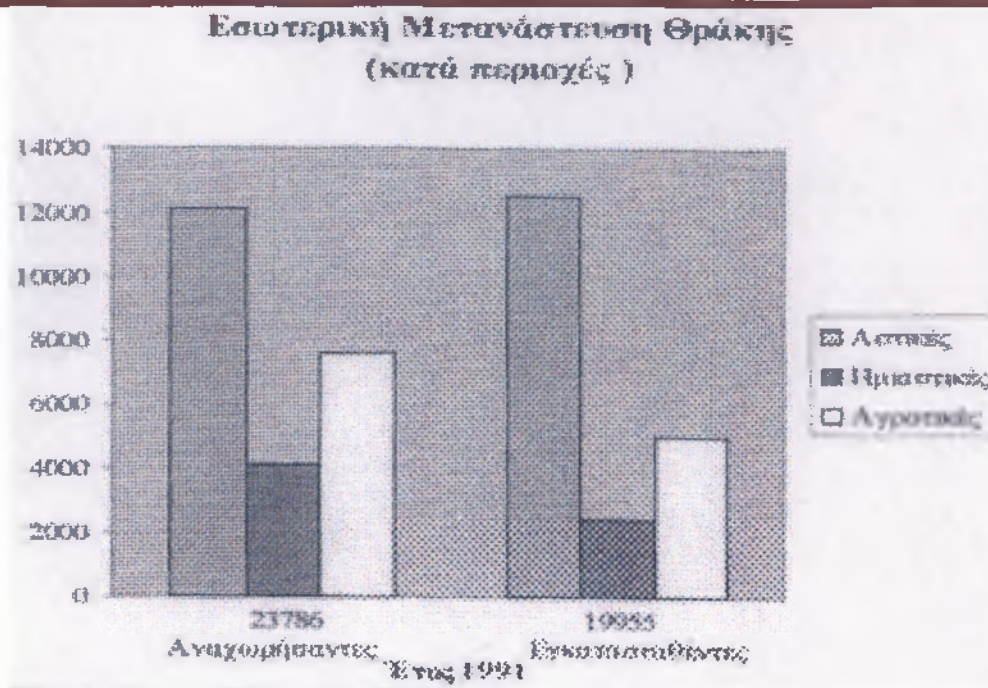
διαφαίνεται καθαρή μείωση - 2.310 άτομα. Στο σχήμα 4.5 απεικονίζεται η εσωτερική μετανάστευση κατά νομούς.

Σχήμα 4.23: Εσωτερική Μετανάστευση Θράκης ανά νομό

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 1991 αναχώρησαν από το γεωγραφικό διαμέρισμα της Θράκης συνολικά 23.786 άτομα, ενώ εγκαταστάθηκαν 19.955 άτομα, με μια καθαρή μεταβολή του πληθυσμού της Θράκης κατά -3.831 άτομα. Από τους 23.786 αναχώρησαντες, οι 12.091 αναχώρησαν από αστικές περιοχές της Θράκης, οι 4.133 από ημιαστικές και 7.562 από αγροτικές περιοχές. Από τα άτομα αυτά 3.658 εγκαταστάθηκαν στην περιφέρεια της πρωτεύουσας, 3.504 σε αστικές περιοχές του νομού, 781 σε ημιαστικές 2.601 σε αγροτικές και 13.242 στη λοιπή χώρα. Από τους 19.955 εγκατασταθέντες, 12.511 άτομα εγκαταστάθηκαν σε αστικές περιοχές της Θράκης, 4.133 σε ημιαστικές και 7.562 σε αγροτικές. Στο σχήμα 4.24 απεικονίζεται ο συνολικός αριθμός των αναχωρησάντων από αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές της Θράκης και αντίστοιχα ο συνολικός αριθμός των εγκατασταθέντων στις αντίστοιχες περιοχές της Θράκης.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Σχήμα 4.24: Εσωτερική Μετανάστευση Θράκης κατά περιοχές (απογραφή 1991)

Όσον αφορά την εσωτερική μετανάστευση ανά νομό, από το σχήμα 4.25 παρατηρούμε ότι από το νομό Έβρου αναχώρησαν 11.891 άτομα και συγκεκριμένα 5.395 άτομα από αστικές περιοχές, 2.958 άτομα από ημιαστικές και 3.598 άτομα από αγροτικές περιοχές του νομού, ενώ το πλήθος των ατόμων που έχουν εγκατασταθεί στη Θράκη αγγίζει τα 9.359 άτομα. Κατά συνέπεια έχουμε μια καθαρή μεταβολή του πληθυσμού -2.532 άτομα. Επιπλέον, από τα 11.891 άτομα που αναχώρησαν, 2001 άτομα εγκαταστάθηκαν στην περιφέρεια της πρωτεύουσας, 1.893 στις αστικές περιοχές του νομού, 675 στις ημιαστικές περιοχές, 809 στις αγροτικές περιοχές του νομού και 6.513 στην υπόλοιπη χώρα.

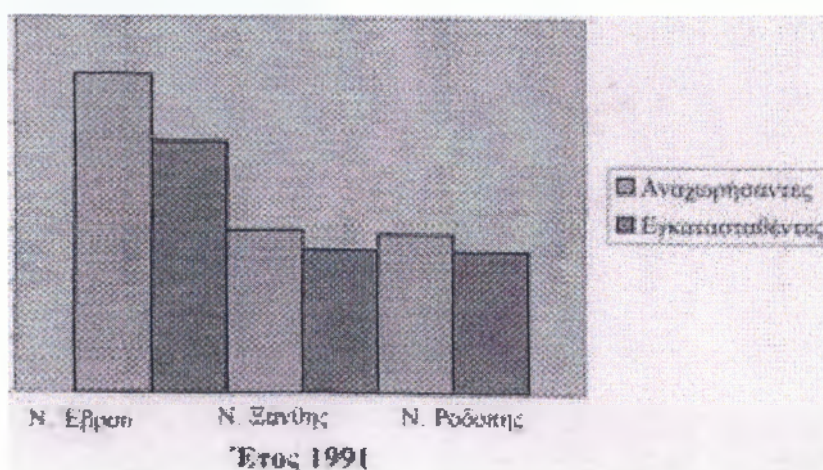
Επίσης από το νομό Ξάνθης αναχώρησαν συνολικά 6.010 άτομα, ενώ εγκαταστάθηκαν μόνο 5.315 άτομα. Κατά συνέπεια η καθαρή μεταβολή του πληθυσμού ήταν -695 άτομα. Στο νομό Ξάνθης από τα 6.010 άτομα, 3.395 αναχώρησαν από τις αστικές περιοχές, 601 από τις ημιαστικές και 2.014 από τις αγροτικές περιοχές, εξ αυτών 756 άτομα εγκαταστάθηκαν στις αστικές περιοχές του νομού, 760 στην περιοχή της πρωτεύουσας, 912 σε αγροτικές περιοχές του νομού,

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

24 σε ημιαστικές και 3.558 στη λοιπή χώρα.

Από τα 5.315 άτομα που έχουν εγκατασταθεί στο νομό Ξάνθης τα 3.716 εγκαταστάθηκαν σε αστικές περιοχές, 83 άτομα σε ημιαστικές και 1.516 σε αγροτικές περιοχές.

Από το νομό Ροδόπης την ίδια περίοδο 1986-1991 αναχώρησαν συνολικά 5.885 άτομα, εξ αυτών 3.301 αναχώρησαν από τις αστικές περιοχές, 574 από τις ημιαστικές περιοχές και 2.010 από τις αγροτικές εξ αυτών 855 άτομα εγκαταστάθηκαν στις αστικές περιοχές του νομού, 897 στην περιφέρεια της πρωτεύουσας, 880 σε αγροτικές περιοχές του νομού, 820 σε ημιαστικές περιοχές του νομού και 3.171 άτομα στη λοιπή χώρα. Στην ίδια περίοδο στο νομό Ροδόπης εγκαταστάθηκαν 5.281 άτομα, εξ αυτών 3.447 εγκαταστάθηκαν σε αστικές περιοχές, 296 σε ημιαστικές και 1.538 σε αγροτικές περιοχές. Η καθαρή μεταβολή του πληθυσμού του νομού Ροδόπης είναι - 604 άτομα. Η διαφορά ανάμεσα στις δύο μεταναστευτικές ροές είναι εντονότερη στις αγροτικές περιοχές με καθαρή μεταβολή - 472 άτομα ενώ στις αστικές περιοχές είναι θετική με καθαρή μη μεταβολή 146 άτομα.

Σχήμα 4.25: Εσωτερική Μετανάστευση ανά νομό (1991)

Τέλος, η μεγαλύτερη εγκατάσταση σε αστικές περιοχές παρατηρήθηκε στο νομό Ξάνθης, όπου από τους 5.315 συνολικά εγκατασταθέντες, το 70%

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

εγκαταστάθηκε σε αστικές περιοχές του νομού. Μια καλύτερη εικόνα της εσωτερικής μεταναστευτικής κίνησης στη Θράκη για την περίοδο 1966-1991 μας δίνει ο παρακάτω συγκεντρωτικός πίνακας 4.5.

Πίνακας 4.5: Εσωτερική Μεταναστευτική Κίνηση στη Θράκη για την περίοδο 1966-1991

	Χρονικές Περίοδοι		
	1966-1971	1976-1981	1986-1991
Αναχωρήσαντες	33720	34380	23786
Εγκατασταθέντες	17440	26370	19955
Καθαρή μεταβολή	-16280	-8010	-3831

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από την έρευνα και την ανάλυση των στατιστικών στοιχείων που ελήφθησαν κυρίως από την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, προκύπτουν αρκετά συμπεράσματα τα οποία αναφέρονται παρακάτω.

Ένα σημαντικό στοιχείο που γίνεται εμφανές στο σχεδιάγραμμα 4.4, στο οποίο απεικονίζονται τα ποσοστά του μουσουλμανικού στοιχείου στη Δυτική Θράκη ανά νομό, είναι το γεγονός ότι υπάρχει μεγάλη συσσώρευση του μουσουλμανικού στοιχείου στους νομούς Ροδόπης και Ξάνθης, με αντίστοιχα ποσοστά 61,16 % και 43,99 %. Αντίθετα, στο νομό Έβρου το αντίστοιχο ποσοστό είναι αρκετά χαμηλό, καθώς αγγίζει το 6,25 % επί του συνολικού πληθυσμού της Δυτικής Θράκης.

Στη συνέχεια, ένα εξίσου σημαντικό συμπέρασμα, το οποίο προκύπτει από την παρούσα έρευνα, είναι η μεγάλη ανομοιογένεια που υπάρχει ανάμεσα στα μέλη της μουσουλμανικής μειονότητας, καθώς διακρίνεται σε Τουρκογενείς, Πομάκους και Αθίγγανους.

Επίσης, μέσα από τα στοιχεία των απογραφών των περιόδων 1928, 1951 και 2001, προκύπτει το συμπέρασμα ότι το ποσοστό του μουσουλμανικού πληθυσμού στο νομό Έβρου μειώνεται σταδιακά από το 10,29 % στο 6,25 %. Ενώ, αντίθετα, τα ποσοστά της μουσουλμανικής μειονότητας που διαμένει στους νομούς Ξάνθης και Ροδόπης παρουσιάζουν σημαντική αύξηση.

Αναλύοντας την εξέλιξη της πορείας των προσφύγων, παρατηρούμε τη ραγδαία αύξηση του προσφυγικού πληθυσμού μετά το 1922 που εγκαταστάθηκε στη Θράκη.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Επιπλέον, στο σχεδιάγραμμα 4.11 παρατηρούμε μια μείωση στον πληθυσμό των μουσουλμάνων που έμειναν στη Θράκη μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης σε σχέση με πριν.

Τέλος, μέσα από την εξέλιξη του πληθυσμού και των τριών νομών (Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου) την περίοδο μεταξύ 1981 και 1991 παρατηρείται μια μείωση του πληθυσμού στο νομό Έβρου και Ροδόπης, ενώ, αντίθετα στο νομό Ξάνθης παρατηρείται αύξηση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγγελόπουλος, Α., Πανουσόπουλος, Σ., Παπαστεργίου, Θ., Ευθυμιάδης, Α., Καραθανάσης, Α., Μπάκας, Ι., Λέκου, Π. & Κούτρουλας, Δ. (2010). *Θράκη: ιστορία – πολιτισμός – τέχνη*. Αθήνα: Ελληνική Εθνική Γραμμή Οικουμενικός Ελληνισμός Ε.Π.Ε.
- Βακαλόπουλος, Κ. (1990). *Ιστορία του Βορείου Ελληνισμού – Θράκη*. Εκδόσεις Κυριακίδη. Θεσσαλονίκη.
- Βακαλόπουλος, Κ. (2004). *Ιστορία της Μείζονος Θράκης. Από την πρώιμη Οθωμανοκρατία μέχρι τις μέρες μας*. Εκδοτικός Οίκος Αντ. Σταμούλη. Αθήνα.
- Βρυώνης, Σ. (2007). *Ο μηχανισμός της Καταστροφής. Το τουρκικό πογκρόμ της 6ης-7ης Σεπτεμβρίου 1955*. Αθήνα.
- Ζεγκίνης Ε. (2001). *Ο Μπεκτασισμός στη Δ. Θράκη – Συμβολή στην ιστορία διαδόσεως του μουσουλμανισμού στον Ελλαδικό χώρο*. Εκδόσεις Πουρνάρα. Θεσσαλονίκη.
- Καρζής, Θ. (2002). *Οι πατρίδες των Ελλήνων. Ανατολική Θράκη – Ανατολική Ρωμυλία*. Εκδόσεις Λιβάνη. Αθήνα.
- Κάτσικας Χ. – Πολίτου Ε. (1999). *«Εκτός τάξης» το «διαφορετικό»*. Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.
- Κοτζαγεώργη – Ζυμάρη, Ξ. (2002). *Η βουλγαρική κατοχή στην ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη 1941 – 1944*. Εκδόσεις Επίκεντρο. Αθήνα

- Κουΐδης, Β. (2009). *Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις και η εκπαιδευτική πολιτική του ελληνικού κράτους απέναντι στη μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης κατά την περίοδο 1974 – 1996*. Μεταπτυχιακή Μελέτη. Κατεύθυνση: Εκπαίδευση και Κοινωνικός Αποκλεισμός. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Κουρτίδης, Κ. Γ. (2006). *Ιστορία της Θράκης. Από των αρχαιστάτων χρόνων μέχρι του 46 μ.Χ.* Τόμος 1. Εκδόσεις Δίον. Αθήνα
- Κωτούλα – Συκά, Ε., Κυμπάρης, Α. & Χατζηβασιλείου, Ε. (2009). *10 Χρόνια. Παρουσίαση & Απολογισμός Δραστηριοτήτων 1999 – 2009*. Επετειακός Τόμος. Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- Μαλκίδης, Φ. (2010). *Αμυντική Βίβλος. 2010 – 2011. Ελλάδα – Τουρκία – Κύπρος. Δυνάμεις & εξέλιξη Απειλής*. Defence Media.
- Μαμώνη, Κ. (1978). “Η Θράκη υπό ελληνική διοίκηση (1919 – 1923)”. *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, 15*.
- Παπαθανάση - Μουσιοπούλου, Κ. (1975). *Η Απελευθέρωση της Δυτικής Θράκης*. Αθήνα.
- Παπακωνσταντίνου, Π. (2010). “Το τρίτο κόμμα του νεο-οθωμανισμού. Μετά τους Μεντερές και Οζάλ, ο Ταγίπ Ερντογάν επιχειρεί, με πιο ώριμους όρους, την υπέρβαση του κεμαλικού απολυταρχισμού”. *Εφημερίδα Καθημερινή*. Φύλλο 14/3/2010.
- Ρούσσος, Γ. (1975). *Νεώτερη Ιστορία του Ελληνικού Έθνους 1826 – 1974*. (Τόμος Έκτος 1915 – 1935). Ελληνική Μορφωτική Εστία. Αθήνα 1975.
- Τρουμπέτα, Σ. (2001). *Κατασκευάζοντας ταυτότητες για τους μουσουλμάνους της Θράκης*. Σειρά Μελετών 4. Εκδόσεις Κριτική ΑΕ & ΚΕΜΟ. Αθήνα.

- Τσιούμης, Κ. (1994). *Η Μουσουλμανική Μειονότητα της Δυτικής Θράκης και οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις (1923 – 1940)*. (Ιστορία – Πολιτική – Παιδεία). Διδακτορική Διατριβή. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Χιόνης, Δ. (2008). *Επιχειρηματική δραστηριότητα στη Θράκη: Πραγματικότητα και Προοπτικές*. Τμήμα: Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Ανάπτυξης. Κομοτηνή.
- Συλλογικό Έργο Συγγραφέων. (1978). *Ιστορία του Έλληνικού Έθνους*. Τόμος ΙΔ. Εκδοτική Αθηνών.
- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, Απογραφές πληθυσμού, 1971 – 1981 – 1991.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- <http://dim-sapon.rod.sch.gr/>
- <http://users.otenet.gr/~vambaki/istoria.htm>
- <http://www.mathra.gr/> (Γενική Γραμματεία Μακεδονίας - Θράκης)
- <http://www.demography-lab.prd.uth.gr/>
- <http://www.elesme.gr/>
- <http://el.wikipedia.org/>
- <http://www.duth.gr> (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης)
- <http://www.army.gr/> (Γενικό Επιτελείο Στρατού)
- <http://www.rhodeslibrary.gr/> (Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρόδου)
- <http://www.armenika.gr/>
- <http://www.hellenica.de>
- <http://cms.paratiritirio.gr/uploads/documents/19/dpth.pdf>
- <http://users.sch.gr/>
- <http://www.touristorama.com/>
- <http://www.thrakikh-estia.gr/>
- <http://xanthi.eedsa.gr/>
- <http://diocles.civil.duth.gr/>
- <http://annyra.files.wordpress.com/>

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΜΟΥΣΟΥΑΜΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

- <http://constantinople.ehw.gr>, Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού
- <http://pontosandaristera.wordpress.com/>
- <http://nationalpride.wordpress.com/>